

UPPSALA UNIVERSITET
Campus Engelska parken
Uppsats för fortsättningskurs C i etnologi
Vårterminen 2015

”DU VET DEN HÄR FÖRENINGEN, DEN GÖR ALLT”

En studie av synen på den egna föreningens roll bland
företrädare för etniska föreningar i Botkyrka

Författare: Anna Ardin
Handledare: Oskar Pripp

SAMMANFATTNING

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka vilken betydelse etniska föreningar i Norra Botkyrka har och vilka funktioner de bör fylla, enligt deras representanter.

Bakgrunden är att svenskt föreningsliv och folkrörelser är bland de starkaste i världen och dess nytta för demokratin ofta lyfts fram av offentliga sektorn. Att de ska kunna stärka demokratin bygger dock på att de kan agera självständigt och få utrymme att arbeta utifrån sina egna principer. Därför är det centralt att undersöka vad dessa civilsamhällesorganisationer själva vill och vad företrädare för dem uppfattar vara deras roll och funktion. Botkyrka och dess föreningsliv tjänar som exempel på detta.

För att undersöka denna betydelse har jag gått igenom ett antal tidigare forskningsrapporter kring dels etniska föreningar och dels det civila samhället i stort och beskrivit de kategoriseringar som använts i dessa rapporter. Jag har också genomfört ett 40-tal intervjuer med aktiva i etniska föreningar, tjänstemän och politiker.

Resultatet är att företrädarna anser att föreningarna har en väldigt central betydelse för både lokalsamhället och för de enskilda medlemmarna inom en rad områden. Som servicegivare; att guida och tolka åt sina medlemmar och att på andra sätt ge dem bättre möjligheter att åtnjuta sina rättigheter, för att stärka demokratin; som röstbärare, stärkare av ett politiskt självförtroende och att ge en positiv bild av den etniska gruppen generellt och slutligen som motvikt till det omgivande samhället; att erbjuda en alternativ identitet och alternativ till vissa samhälls- och familjestrukturer.

Mina slutsatser är att de kategorier som skapats specifikt för etniska föreningar har varit mindre användbara för att tolka min empiri än mer generella kategoriseringar för det civila samhället i stort. Filip Wijkströms grundläggande kategorisering i *röst* och *service* som jag använt mig av har fungerat väl, men har haft vissa brister. För det första har ingen förening passerat in i den ena av dessa kategorier, istället har samtliga mina informanter menat att deras förening bör och har bägge dessa funktioner. Lisa Kings första tre kategorier bidrar till *social integration*, *ekonomisk betydelse* och *produktion av samhällsservice* å ena sidan och fjärde kategori *politisk eller demokratisk roll* å andra sidan har varit värdefulla för att bryta ner Wijkströms kategorier och förklara dessa funktioner närmare. Kings femte kategori *motvikt* var så pass viktig för mina informanter och samtidigt skild från *röst* och *service* att den fick utgöra en egen i sorteringen av min empiri.

Även Roberto Scaramuzzinos beskrivning av den offentliga sektorns normativa syn på etniska föreningar som *ideella konsulter* och *producenter av välfärd* återfinns i mitt material, där mina informanter protesterar mot dessa förväntningar. Liksom Robert Putnam och Markku T Hyypäs teorier om socialt kapital som funktion. Föreningsföreträdarna anser att deras föreningar står för detta sociala kapital och att det är en viktig mekanism för flera av de nyttor som företrädarna anser att föreningarna ger och bör ge till medlemmarna och samhället i stort.

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	ii
1. INLEDNING	1
<i>Bakgrund</i>	<i>1</i>
<i>Syfte och frågeställning</i>	<i>2</i>
<i>Tidigare forskning (kategorisering)</i>	<i>3</i>
<i>Metod och material</i>	<i>4</i>
<i>Urval och avgränsningar</i>	<i>6</i>
<i>Källkritik</i>	<i>7</i>
<i>Uppsatsens disposition</i>	<i>8</i>
2. SERVICE	9
<i>Välfärdsproduktion</i>	<i>9</i>
<i>Guidning och tolkning</i>	<i>11</i>
<i>”Integration”</i>	<i>13</i>
3. RÖST	16
<i>Internationell politik</i>	<i>16</i>
<i>Föreningen som skyltfönster</i>	<i>17</i>
<i>Påverkan i egna frågor</i>	<i>18</i>
<i>Interndemokrati och politisk skola</i>	<i>20</i>
<i>Ideella konsulter?</i>	<i>20</i>
<i>Inte politik</i>	<i>21</i>
4. MOTVIKT (ALTERNATIV IDENTITET)	23
<i>Bevara</i>	<i>23</i>
<i>Vila</i>	<i>24</i>
<i>Hantera en dubbel identitet</i>	<i>25</i>
<i>Storfamilj, mikrosamhälle</i>	<i>25</i>
<i>Uppfostran</i>	<i>26</i>
5. AVSLUTANDE DISKUSSION	29
6. KÄLLOR OCH LITTERATUR	33
<i>Otryckta källor</i>	<i>33</i>
<i>Tryckta källor</i>	<i>34</i>

1. INLEDNING

Bakgrund

Det civila samhället eller ideella sektorn det vill säga folkrörelser och föreningsliv är exceptionellt starkt i Sverige med över 30 miljoner individuella medlemskap och där runt 75 % av medborgarna gör ideella eller informella insatser allt från årligen till dagligen i bland annat politiska, sociala, fackliga, religiösa och idrottsorganisationer.¹ Det talas också väl om civilsamhället från det offentliga sida. Ett exempel på detta är att staten och Sveriges kommuner och landsting tillsammans med de idéburna organisationerna har ett aktivt arbete inom ramen för den så kallade *Överenskommelsen*² för att ”stärka de idéburna som röstbärare”. När den borgerliga regeringen övergav den socialdemokratiska ”folkrörelsepolitiken” befarade stora delar av civilsamhället att denna historiskt positiva inställning och därmed kanske även organisationernas roll som röstbärare skulle försvagas. När regeringens proposition *En politik för det civila samhället* kom 2009³ stod det dock klart att ingen dramatisk förändring hade skett, åtminstone inte i retoriken. Civilsamhället beskrevs alltså som ”en central del av demokratin”.

Enligt sociologen Roberto Scaramuzzino, som forskat kring synen på etniska föreningar i Sverige och Italien, har dock politikens förväntningar på föreningslivet och civila samhället har förändrats kraftigt under de senaste tiotalen år. Han menar att synen skiftas från att de bör vara självständiga röstbärande aktörer till att bli mer som en förlängd arm av staten, en slags ideella konsulter för det offentliga och producenter av välfärd⁴. Att när det civila samhället idag kommer upp i den politiska debatten är det oftare som en lösning på välfärdens utmaningar än som en tredje kraft i samhället som gör människor delaktiga utifrån engagemang och vilja att påverka den egna livssituationen. Politiken ger ofta uttryck för en vilja att ge fler aktörer i det civila samhället möjlighet att utföra offentligt finansierade tjänster, bidra till kommuners integrationsarbete eller agera medlare mellan staten och medborgarna, vilket inte minst den nämnda *Överenskommelsen* speglar. I försvaret av föreningslivet lyfts att kommuner har pengar att spara på att satsa på sina föreningar i termer av förebyggande folkhälsoarbete, avlastning av offentliga verksamheter eller rentav, som sagt, som utförare av offentliga tjänster – med eller utan full kostnadstäckning.

Oavsett om det stämmer att synen har förändrats så är det ett faktum att civilsamhällets nytta för samhället lyfts fram på olika sätt för att motivera politik gentemot sektorn, exempelvis för föreningsbidrag. Men alla beslut och åtgärder som inte utgår från det civila samhällets egen logik och egna prioriteringar riskerar att missa målet. Civila samhällets organisationers särart och oberoende, det vill säga att de tydligt är – och gör – något annat än andra aktörer, är förstås en helt avgörande faktor för organisationernas existensberättigande. Men även för att de ska kunna skapa engagemang, mobilisera människor och bidra till samhället på sina villkor.

Det pågår också en livlig diskussion i den offentliga debatten om organisationernas roll, hur fria de bör låtas vara innan de blir ett hot. Exempelvis är frågan om hur pass politiska och religiösa organisationerna bör eller får vara, och vad de får eller kan göra för att inte diskvalificera sig från offentliga medel ett hett samtalsämne i många kommuner.

¹ von Essen, Jegermalm, Svedberg (2015)

² ”Den nationella överenskommelsen är samverkan mellan regeringen, Sveriges kommuner och landsting, samt idéburna organisationer inom det sociala området. Syftet är att stärka de idéburna som röstbärare och öka mångfalden av utförare och leverantörer inom hälso- och sjukvård samt omsorg.”

<http://www.överenskommelsen.se>

³ Prop 2009/10:55 En politik för det civila samhället.

⁴ Scaramuzzino (2012)

Min utgångspunkt är att om organisationer ska kunna vara starka så behöver de få utrymme att verka på sina villkor. Därför anser jag att det är centralt att i varje sammanhang fokusera på vad civilsamhällets organisationer själva vill. I denna studie vill jag därför undersöka vilken roll företrädare från några utvalda föreningar anser att deras förening har och framförallt bör ha, vad de bör göra – om något – för de egna medlemmarna, den grupp de anser sig tillhöra och samhället i stort.

Jag har valt att undersöka etniska föreningar i Botkyrka kommun, med fokus på Norra Botkyrka. Botkyrka är en kommun med ett mycket aktivt föreningsliv, åtminstone delvis på grund av relativt höga kommunala föreningsbidrag i form av lokaler och andra resurser. En betydande andel av aktiviteten i detta omfattande föreningsliv i Norra Botkyrka består av så kallade etniska eller etno-nationella föreningar, som samlar människor av en viss etnicitet eller ursprung, såsom turkiska fotbollsföreningar, assyriska allaktivitetsföreningar eller latinamerikanska danssällskap, vilket inte är så märkligt då Botkyrka är den kommun i Sverige som har störst andel innevånare med utländsk bakgrund, det vill säga personer som själva är födda, eller har föräldrar som är födda, utomlands. Särskilt gäller detta för Norra Botkyrka med kommundelarna Alby, Fittja, Hallunda och Norsborg. I Fittja har den islamiska kulturföreningen samlat ihop stora summor pengar (främst från den turkiska minoritetsgruppen i området) och byggt en av Sveriges största moskéer, Acehprovinsens motståndsrörelse har sitt internationella säte i Alby och flera assyriska och syrianska föreningar har verksamhet för barn och vuxna flera timmar om dagen, i princip varje dag i Hallunda och Norsborg.

Syfte och frågeställning

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka vilken betydelse etniska föreningar i Norra Botkyrka har enligt dess företrädare: Vad anser företrädare för etniska föreningar i Norra Botkyrka att deras föreningar bör vara och göra?

Inom ramen för detta avser jag också att ta reda på hur de intervjuades sätt att se på betydelsen av sina föreningar förhåller sig till ett antal existerande kategoriseringsmodeller som tagits fram i tidigare forskning på ämnet. Jag beskriver dessa modeller i nästa underkapitel. Hur väl kan de appliceras på föreningarnas funktioner enligt mina informanter? Den övergripande kategorisering jag kommer att använda mig av är företagsekonomen Filip Wijkströms uppdelning i service och röst, som beskrivs närmare i nästa kapitel. Anser föreningsföreträdarna att, och i så fall hur, deras föreningar bör ägna sig åt röst⁵ och service⁶.

I fråga om service och röst vill jag dels försöka förstå vilka mekanismer företrädarna anser finns för att producera service och att bära röst, alltså hur går det till rent praktiskt, direkt eller indirekt? Jag vill även undersöka några dilemman och utmaningar företrädarna möter och hur de väljer att förhålla sig till dem.

⁵ När jag talar om röst så är det ett spektra av funktioner inom makt, politik och demokrati jag åsyftar. Jag vill undersöka uppfattningarna om föreningarnas funktion som möjliggörare för inflytande - både på individ och gruppnivå samt stärkande av demokratin.

⁶ Med service så avser jag praktiska tjänster, sådant som tillför värde till en specificerad mottagare, tjänar denna, på något sätt. Olika typer av personliga stödfunktioner i livet. I fråga om service undrar jag för det första hur företrädarna ställer sig till uttalade och outtalade krav på sina föreningar från det offentligas sida. För att bättre förstå hur de faktiska kraven ser ut har jag också intervjuat ett antal företrädare för kommunen, både politiker och tjänstemän, samt en person från ett statligt projekt. För det andra kommer jag att titta på service som erbjuds från föreningarna gentemot medlemmarna, oavsett om det finns några intressen i detta från det offentliga.

Parallellt med denna väldigt schematiska uppdelning mellan service och röst, kommer jag också att gå igenom mitt material med hjälp av ett antal mer detaljerade modeller för att bryta ner svaren ytterligare samt se om svaren ryms inom ramen för dessa två eller om det behövs ytterligare kategorier.

Uppsatsen är tänkt att bidra till förståelsen för det civila samhället som sektor genom dessa föreningsföreträdares uppfattningar och att ge en mer lokal pusselbit till förståelsen av Botkyrkas funktionella nätverk och den kontext som Botkyrka kommun verkar i, inte minst i sina strävanden för demokrati och dialog.

Teori

Mitt mål är att utgå från intervjuer för att svara på vad företrädare för etniska föreningar anser att deras föreningar bör vara och göra. Men för att få syn på dessa föreställningar och normativa utsagor som företrädarna har om sina föreningar, har jag velat ta hjälp av existerande kategoriseringar som utgångspunkt, och om nödvändigt ta fram egna huvudkategorier. Det finns en stor mängd olika sätt att kategorisera. Jag har därför gått igenom några olika studier för att hitta relevanta kategorier.

I forskningen kring etniska föreningar finns en del specifikt framtagna kategorier. Bengtsson och Strömblad⁷ respektive Kugelberg⁸ har olika delvis överlappande definitioner för etniska föreningar, som grundar sig i vad dessa organisationer har för slags verksamhet. De talar om att vara ”länk mellan gruppen och ursprungslandet”, ”bibehålla/skapa ett levnadssätt som skiljer sig från det i ’värdlandet’” respektive att ”tillgodose medlemmarnas särskilda behov i värdlandet”. Även Bäck⁹ har särskilda kategorier för just etniska föreningar, och talar om föreningarna som *kulturella, politiska* eller *anpassningsrelaterade*.

En grundläggande modell som jag upplever är relevant för det civila samhället generellt är Filip Wijkströms användning av begreppen *röst* och *service*. Wijkström är professor i företagsekonomi vid Handelshögskolan som har specialiserat sig på ideella organisationer.

Genom att antingen fungera som röstbärare (t ex sociala rörelser, intresseorganisationer) eller serviceproducenter (t ex inom vård, skola omsorg) fungerar dessa ideella organisationer också som verktyg för att bevara, utveckla och förmedla idéer.¹⁰

Det finns flera andra, liknande funktionella kategoriseringar. Bland annat har Wijkström själv kategoriserat det civila samhällets funktioner på andra sätt, exempelvis i dessa tre punkter¹¹:

- 1) reglering
- 2) finansiering
- 3) produktion

Reglering kan exempelvis vara en organisation vars syfte är att få till stånd politiska beslut, med finansiering menas exempelvis att samla pengar till cancerforskning och produktion kan vara exempelvis att driva en kvinnojour.

⁷ i Bengtsson och Kugelberg 2009:100ff

⁸ Kugelberg s 162

⁹ Bäck i Aytan 1982:236

¹⁰ Wijkström (2000)

¹¹ Wijkström och af Malmborg (2005)

En kategorisering som jag tror kan hjälpa mig i sortering och tolkning av hur mina informanter ser på sin förening är sociologen Lisa Kings. Hon har tagit fram en mer heltäckande kategorisering över det civila samhällets huvudsakliga roller¹².

- 1) Bidra till social integration
- 2) Ekonomisk betydelse
- 3) Produktion av samhällsservice
- 4) Politisk eller demokratisk roll
- 5) Motvikt till stat eller näringsliv

Utöver dessa modeller för kategorisering har jag också ett par centrala teorier om föreningarnas funktioner, undertecknade Robert Putnam, Roberto Scaramuzzino och Markku T. Hyypä. Som jag nämnde i bakgrunden till denna uppsats ovan så har Roberto Scaramuzzino i sin avhandling visat hur etniska föreningar ofta ses som en förlängd arm av staten, och använder begreppen ideella konsulter (för det offentliga) och producenter av välfärd.¹³ Trots att Scaramuzzino inte avsett dessa begrepp som kategorier så kommer jag att ta med mig även dessa i analysen av mitt material.

Enligt den amerikanske statsvetaren Robert Putnams teori om socialt kapital så är starka nätverk mellan människor och föreningsorganisering en starkt bidragande orsak till en välfungerande demokrati. Det finns även andra forskare som visar på de positiva samhällseffekterna av organisering, såsom den finske folkhälsovetaren Markku T. Hyypä. Han har studerat varför finlandssvenskar lever ett friskare och längre liv än sina finsktalande landsmän.¹⁴ Och efter att han konstaterat att det inte beror på saker som matvanor, alkohol- eller tobakskonsumtion, ekonomi eller ens träning så kom han slutligen fram till att skillnaden är att finlandssvenskarna i högre utsträckning var organiserade i föreningslivet. I det etniska föreningslivet dessutom, då organiseringen i stor utsträckning sker utifrån en etnisk minoritetsposition i Österbotten, där studien genomfördes. Även dessa teorier om socialt kapital är intressanta för denna studie.

Metod och material

Mitt intresse för frågeställningen uppkom ursprungligen utifrån att jag upplevde en diskrepans, en viktig skillnad, mellan hur de etniska föreningarna och deras motparter inom kommunen ser på föreningarnas roll, eller snarare nyttan med föreningarna – varför de gör det de gör och framförallt vad de *bör* åstadkomma. Jag ville därför göra en mer systematisk etnografisk studie för att beskriva och jämföra hur dessa etniska föreningar och deras syften – existensberättigande, beskrivs.

För att göra detta blev mitt huvudsakliga material intervjuer med föreningsföreträdare, politiker, tjänstemän i den kommunala förvaltningen och i viss utsträckning även med andra representanter från civilsamhället.

Av de föreningsföreträdare jag intervjuat är åtta representanter från assyriska syrianska (även assur, suryoyo & arameiska), åtta turkiska föreningar, tre pakistanska, tre kurdiska, två vardera med inriktning på Sydostasien respektive Afrikas horn och två latinamerikanska. Jag har valt att kalla de föreningar som uttryckligen kallar sig för antingen assyriska, syrianska eller något

¹² Kings (2013), jämför SCB (2003); Harding (2012)

¹³ Scaramuzzino (2012)

¹⁴ Hyypä (2007)

närliggande för samma sak, trots att jag vet att det finns olika uppfattningar om huruvida detta är samma folkgrupp eller inte, detta främst för att säkra anonymiteten. De flesta av dessa organiserar människor med flyktingbakgrund, en stor del av informanterna från de turkiska föreningarna har dock arbetskraftsinvandrat och någon förening tillhör den just nu växande typen hybridorganisering¹⁵. Jag har alltså i denna uppsats valt att fokusera på organisationer som bygger på erfarenhet av migration, även om inte alla informanter själva har denna erfarenhet, och kommer inte att göra någon skillnad mellan olika typer av migration i urvalet, även om den ibland kan antas påverka föreningens prioriteringar.

Förutom föreningsföreträdarna har jag intervjuat åtta kommunala tjänstemän som har kontakt med föreningarna i sina tjänster och åtta lokalpolitiker, varav majoriteten med utländsk bakgrund. Framförallt i kapitel två beskriver jag något av dessa kommunala politikernas och tjänstemäns syn på föreningarna. De politiker och tjänstemän som intervjuats har alla nära relationer till föreningarna, ett par av dem har också själva varit aktiva i en etnisk förening i Botkyrka. Detta gör det i viss mån svårt att avgöra huruvida de ska uppfattas som representanter för kommunen eller föreningen. I huvudsak kommer jag att välja att tolka dem som företrädare för kommunen, inte minst på grund av att deras svar också i hög utsträckning liknar kommunens företrädares svar mer än de etniska föreningarnas företrädares dito.

Vid intervjuerna presenterade jag mig som forskningsassistent vid Uppsala universitet¹⁶ och berättade att jag arbetade för ett projekt om etniska föreningar och politisk integration. Jag blev väl bemött i telefon och alla tillfrågade ställde upp på intervjuer eller välkomnade mig till föreningen när jag så önskade. Jag fick också tillgång till alla de dokument jag frågade efter, och vid två tillfällen fick jag utan att ens ha efterfrågat det, fri tillgång till att kopiera vad jag ville från föreningskansliernas datorer. I ett par fall ansåg sig de jag ringde upp dock inte vara rätt företrädare från föreningen och ville av det skälet inte ställa upp, trots att jag bedömde dem som centrala. Intressant nog kom båda dessa personer som inte ställde upp på intervju från samma turkiska förening, och båda med ett trettioårigt engagemang i det svenska föreningslivet bakom sig. I ett par fall fick jag göra intervjuerna utan ljudupptagning och i ett fall fick jag göra en intervju då jag återkom några månader senare.

Analysramen har skapats med hjälp av jämförande litteraturstudier.

Jag har valt att ha med relativt många och långa citat i uppsatsen, då jag ser mina informanter som medforskare och för att ge läsaren en känsla av mina informanternas attityd och tonfall. Jag tror att det kan ge både bättre tolkningar och en bättre förståelse för mina tolkningar. Citaten är korrigerade för språkfel, talspråkliga upprepningar, diskurspartiklar och liknande som jag bedömt skymt informantens budskap i skriven text. Samtidigt har jag varit försiktig med att ändra sådant som inte är uppenbart fel. Som när Robil sa att - *Dom sitter bara där på kommunala huset och lyssnar på*

¹⁵ Det finns olika typer av diaspora, alltså skillnader mellan de etniska föreningarna beroende på vilken typ av diasporagrupp de tillhör eller vilket land de kommer från, i flera fall är det ju inte ens säkert att alla har ett "hemland" att relatera till (som exempelvis assyrier). Fem typer av diasporagrupper identifieras av Robin Cohen i boken *Global Diasporas* (Cohen 1997 i Aytan s238): (1) Victim/refugee, (2) Imperial/colonial, (3) Labour/service, (4) Trade/business/professional och (5) Cultural/hybrid/postmodern.

¹⁶ Under 2007 och 2008 arbetade jag som forskningsassistent vid Uppsala universitets institut för bostads- och urbanforskning (IBF), bland annat med att genomföra intervjuer för det tvärvetenskapliga projektet *Etnisk organisering och politisk integration i storstaden* (finansierat av Riksbankens Jubileumsfond). Inom ramen för detta projekt undersökte vi initiativen för demokrati och dialog med föreningar och medborgare som bedrivs i Botkyrka och det är de intervjuer jag genomförde då som även ligger till grund för denna uppsats. Under 2010 tog jag tjänstledigt från mitt nuvarande arbete för att med denna uppsats åter delta i arbetet vid IBF. Denna gång inom ramen för projektet *Funktionella nätverk, politisk jämlikhet och lokala eliter. Om konsten att fördjupa stadens demokrati* (finansierat av Formas) tillsammans med Clarissa Kugelberg, professor i antropologi och Nils Hertting, docent i statsvetenskap.

papper så hade jag, om citatet hade använts i analysen, inte korrigerat det. Visst kanske det rent formellt heter *kommunbuset* och att *läsa papper*, men jag tror att Robil har en särskild poäng med att kalla det för kommunala huset och att tjänstemännen lyssnar på papper är troligtvis ett kreativt sätt att påstå att de inte lyssnar eller faktiskt möter medborgarna.

Urval och avgränsningar

Under arbetet med uppsatsen har det uppkommit flera frågor och spår som jag övervägt att gå in djupare på men av olika skäl lämnat eller som jag upplever vara intressanta att titta vidare på i framtida studier. I detta stycke redogör jag för några av dessa.

Den ursprungliga planen var att mer systematiskt jämföra hur de berättelser och föreställningar som finns om föreningarna framställs bland företrädare för kommunen respektive föreningarna. Men då detta blev allt för omfattande så har jag istället valt att i första hand fokusera på svaren från de etniska föreningarna, medan intervjuerna med politiker, tjänstemän och andra organisationer fått tjäna mer som bakgrundsförståelse för fältet. Detta för att kunna gå djupare in i intervjuerna utan att behöva gå utanför den begränsade omfattningen av den här uppsatsen.

Jag har valt att intervjua företrädare för etniska föreningar, personer som organiserar sig i enlighet med en etnisk minoritetsidentitet enligt en bifogad lista över informanterna i källförteckningen. En stor majoritet av föreningsföreträdarna representerar, som jag redogjorde för ovan, assyriska syrianska och turkiska föreningar och ursprungligen valdes dessa av flera skäl. Dels att det är grupper som funnits relativt länge i Sverige och därmed är väl organiserade och dels att det bor många med detta ursprung i Norra Botkyrka. Jag uppfattar att dessa föreningar vid tiden för mina intervjuer var de mest centrala etniska föreningarna i Norra Botkyrka. ABF (som det paraply som kommun och föreningar främst hänvisar till vid sidan av föreningsrådet) har delat upp sitt arbete med etniska föreningar i tre verksamhetsområden, med en ansvarig för varje område: 1) assyrisk/syrianska och arabiska föreningar, 2) latinamerikanska föreningar och 3) turkiska föreningar.¹⁷

Den etniska organiseringen i Sverige förändras också snabbt, i takt med att en allt större del av de berörda inte är utlandsfödda eller har migrationserfarenheter. Fokus skiftas från flykting- och arbetskraftsinvandring till postmoderna hybridorganisationer (se Cohens kategorisering föregående fotnot) och nya typer av organisationer uppkommer¹⁸ (förortsorganisering, organisering av dem som kallar sig kreoler¹⁹, personer i ”mellanförskap”²⁰ etc.), ofta med viktiga skillnader jämfört med den typ av organisationer jag tittar på här, bland annat med mer uttalade ideologiska agendor. I många fall är då inte heller etnisk förening en rimlig övergripande term för att beskriva dem. På grund av begränsningar i tid och utrymme, och på grund av att dessa mer moderna hybridorganisationer inte var framträdande vare sig bland kommunens bidragsmottagare eller i det offentliga samtalet i kommunen vid tiden för mina intervjuer, har jag inte heller tittat på dessa. Även om det skulle vara intressant att titta närmare på i vidare forskning.

Botkyrka kommun har många projekt och initiativ för dialog och demokrati, och en retorik liknande den som beskrivs ovan om vikten av civila samhället. Flera företrädare från kommunen påtalar att det finns ett representationsproblem - andelen med utländsk bakgrund i Botkyrkas

¹⁷ Intervju med Britt

¹⁸ se t.ex. Kings 2011 och 2013

¹⁹ Tasin och Landehag, 2015

²⁰ <http://www.mellanforskapet.se/>

kommunfullmäktige var vid tiden för mina intervjuer nämligen bara drygt en femtedel, trots att andelen med utländsk bakgrund i kommunen var över hälften. Sociologen Lisa Kings, som forskat kring etniska föreningar i Sverige har visat att invandrarens medlemskap i etno-nationella föreningar är förhållandevis högt, men att deras frånvaro i andra typer av föreningar och organisationer pekats ut som ett avsevärt misslyckande²¹. Personer som tillhör underrepresenterade grupper organiserar sig alltså i högre grad i etniska föreningar än på andra sätt. Att bättre förstå denna underrepresentation, strategier och verktyg för förändring är ett viktigt tema som jag övervägt att beröra i denna uppsats. Men av flera skäl, inte minst det faktum att frågan inte verkar vara prioriterad för föreningarna enligt mina informanter, så har jag valt att lämna detta i princip obehandlat inom ramen för denna uppsats. Istället vill jag fokusera på föreningarnas egna syften, såsom de uttrycks hos mina informanter.

Jag har gjort en relativt snäv avgränsningen i exempelvis typ av föreningar och geografiskt läge. Det gör det också svårt att dra generella slutsatser om civilsamhället i stort eller om etniska föreningar generellt. En stor andel av de ledande personerna i dessa föreningar, och därmed mina informanter, är medelålders män. Jag har inte kvoterat bland mina informanter, eller begärt att få prata med specifika personer, utan har blivit hänvisad till ordförande eller andra officiella talespersoner, och nöjt mig med detta. Jag har inte heller gjort någon intern uppdelning av föreningarna i fråga om verksamhet, storlek eller tillgång till olika resurser. En av de unga kvinnorna (Elmas) som intervjuas skiljer tydligt på två olika sorters etniska föreningar, och säger så här om några av de stora mansdominerade föreningarna med egna lokaler och stora föreningsbidrag: – *Jag skulle inte vilja kalla dom föreningar om dom inte har aktiviteter. Jag skulle mer kalla dom för träffpunkt. För mig är det skillnad mellan en förening och en träffpunkt.* Jag har inte tagit hänsyn till detta.

Det är tydligt att det finns föreställningar om etno-nationella föreningar och de människor som organiserar sig i dessa som kommer till uttryck hos både företrädare för kommunen och föreningarna, men också hos de forskare som gjort de kategoriseringar jag använt. Det är också tydligt att de många krockar som finns i uppfattningarna om föreningarnas roll mellan företrädare för kommunen och föreningsföreträdarna går att härleda till olika grundsyn i fråga om en bredare samhällssyn. Teorier om exempelvis mångkultur, assimilation respektive segregation hade kunnat visa intressanta resultat. Att analysera dessa båda aspekter på ett mer distanserat sätt hade varit väldigt spännande, men är inte något jag kommer att göra i föreliggande uppsats.

Källkritik

Den största risken jag upplevt i fråga om mina källor är att föreningsföreträdarna talar till mig som om jag vore en representant för kommunen, och därmed anpassar sina utsagor om föreningarna till vad de tror förväntas av dem. Föreningsföreträdarna är vana vid att berätta om sin verksamhet för olika offentliga personer och de har ett intresse av att visa att de gör så mycket nytta som möjligt på de sätt som mäts av kommunen. Exempelvis i form av fritidsverksamhet för barn och unga, ”integrationsfrämjande insatser” och annat som är specifikt uttalat i kommunens verksamhetsplan och utskrivna syften med sina föreningsbidrag.

Jag har försökt att neutralisera denna risk genom att berätta om det faktum att jag även intervjuar företrädare för kommunen, bland annat för att granska kommunens föreningsbidragssystem och huruvida det fyller sina syften samt garanterat informanterna anonymitet. Jag upplever att jag fått förtroende från informanterna generellt. Samtidigt är jag medveten om att det troligtvis finns en viss överdrift i intervjuerna kring vad föreningarna faktiskt gör. Vad föreningarna bör göra, som

²¹ Kings 2013:24, refererar till SOU 2004:9

ju är min huvudsakliga frågeställning, hoppas jag är mer fredad från de upplevda förväntningarna. Det normativa i deras eventuellt överdrivna, förskönade eller anpassade beskrivningar är också förmodligen mer eller åtminstone minst lika intressant som vad de mer objektivt gör. I alla fall för att kunna svara på just frågan kring vad föreningarna *bör* vara och göra.

Däremot är urvalet sett till de lokala etniska föreningarna i Botkyrka brett. Jag har talat med representanter för alla större etniska föreningar och jag hoppas därför kunna dra slutsatser om dessa specifikt.

En annan risk är att det civila samhällets organisationer enbart beskrivs som ”goda krafter”. Men djupt odemokratiska och kriminella organisationer hör definitionsmässigt också till civilsamhället, utan att alls arbeta för delaktighet och demokrati. Detta har jag hanterat genom att enbart behandla organisationer med uttalade demokratiska värderingar, och när jag talar om civilsamhället menar jag konsekvent organisationerna med denna värdegrund.

Uppsatsens disposition

Efter detta inledande kapitel kommer min empiri, som jag delat in i tre kapitel utifrån vilka huvudsakliga specifika funktioner som föreningarna anses fylla. Jag förklarar dessa funktioner med hjälp av aktiviteter som förekommer i föreningarna och illustrerar med utvalda citat som visar på var och en av dessa funktioner.

Kapitel två och tre utgår från Filip Wijkströms kategorier service och röst.

Kapitel två behandlar huvudfunktionen samhällsservice. Betoningen ligger på kommunal service och föreningens ekonomiska betydelse i detta avseende, oavsett om det handlar om avtal där kommunen finansierar verksamheten eller sådant som företrädarna anser att kommunen *borde* finansiera. Kapitlet har underrubrikerna *välståndsproduktion* – som behandlar föreningens roll som producent av kommunala välfärdstjänster, *guidning och tolkning* – som behandlar föreningens roll för förmedling och myndighetskontakter bland annat och *integration* – dels själva definitionen; vad menar olika informanter när de talar om integration och dels om föreningens faktiska roll i detta avseende.

Kapitel tre handlar om föreningarnas röstbärande funktion. Kapitlet behandlar olika aspekter av makt, politik och demokrati. *Under rubriker internationell politik* behandlas företrädarnas svar kring politik i andra länder än Sverige. Underkapitlet *ideella konsulter* beskriver funktionen att representera en grupp eller en viss kulturell kontext eller att på andra sätt anlitas som experter av det offentliga, *föreningen som skyltfönster* går närmare in på föreningens funktion som marknadsförare, inte minst i fråga om att ”marknadsföra” individer till vidare uppdrag. *Påverkan i egna frågor* samt *interndemokrati och politisk skola* är två ytterligare underrubriker och slutligen beskrivs den relativt starka uppfattningen att föreningen är apolitisk.

Kapitel fyra behandlar den kanske viktigaste rollen som föreningen har enligt mina föreningskopplade informanter – rollen att vara motvikt. Att skapa och erbjuda en alternativ identitet som motvikt till andra möjliga identiteter eller rentav en motvikt till hela samhället. Kapitlet är indelat i fem underrubriker med olika aspekter av det alternativ föreningen erbjuder, utöver röst och service. Nämligen: *bevarande* (av språk- och kultur), *vila*, vägar att *hantera en dubbel identitet*, *storfamilj/mikrosamhälle* och *uppföstran*.

Med hjälp av en avslutande diskussion går jag slutligen igenom hur mina informanters svar förhåller sig till de olika forskningmodellerna, och hur dessa modeller gått att använda för att kategorisera och systematisera företrädarnas uppfattningar om de egna föreningarnas funktioner.

2. SERVICE

I detta kapitel avser jag att undersöka på vilka sätt föreningsföreträdarna anser att föreningens uppgift är att ge service, och vilken typ av service de anser att föreningen ska ge. Detta kapitel kommer att behandla en del av det mina informanter benämner som integration enligt Kings kategori *social integration* – när den definieras som service. Jag kommer också att tanger Lisa Kings kategorier *ekonomisk betydelse* och att *producera samhällsservice*.

Det mina informanter säger i detta avseende är nämligen i hög utsträckning formulerat som respons till kommunen. Föreningen benämns som en institution som skapar service för brukare, främst sina medlemmar, inte minst sådan service som liknar det som ingår i det kommunala tjänstebudet. I de fall som föreningens ekonomiska betydelse nämns i mina intervjuer så handlar det i princip uteslutande om att föreningen sparar pengar åt den offentliga sektorn genom att producera billig samhällsservice, eller producerar samhällsservice som det offentliga *egentligen* borde stå för. Kapitlet behandlar dock även den service företrädarna anser att föreningarna bör erbjuda sina medlemmar utöver de kommunala förväntningarna.

Jag har intervjuat representanter från det offentliga och kommer i detta kapitel att försöka identifiera krockar i synen på hur och vilken service som bör produceras av föreningen och andra eventuella dilemman, samt se hur föreningsföreträdarna förhåller sig till dessa.

Välfärdsproduktion

Fredrik som är en av de högst ansvariga politikerna i kommunen har ägnat mycket tid åt att diskutera frågorna hur och om föreningarna bör vara med och producera välfärdstjänster i högre utsträckning. Han menar att kommunal verksamhet kan bli starkare med stöd av eller om den drivs av föreningslivet genom deras ”sociala samvaro”, eller med hjälp av det sociala kapital de skapar: – *Social samvaro uppdrar du inte i kommunala organisationer. Det är jätteviktigt, att dom är ingångar till så många människor.* Men en av de andra politikerna jag intervjuat, Markus, anser samtidigt att det innebär ett visst problem när kommunal verksamhet då får ett ideologiskt innehåll. Som exempel nämner han oron att behöva vara hänvisad till den kristna organisationen Hela Människan för att få missbruksvård, oavsett brukarens religion. Han menar att de nätverk mellan medborgarna i kommunen som föreningarna har ger en fördel, men att kommunen behöver försäkra sig om att detta inte samtidigt stänger ute andra.

Samuel berättar att hans förening drivit dagcenterverksamhet för äldre med stöd från kommunen och att de har ett intresse av att starta ett äldreboende eftersom behovet är stort hos den egna etniska gruppens äldre. Deras mål med den typen av verksamhet är väldigt service-inriktad, men Samuel talar snarare om värden än om konkret innehåll. Deras mål med den här verksamheten – *är att skapa sysselsättning och livskvalité, livsglädje för våra äldre*, säger Samuel. Enligt honom har kommunen också anlitat mångkulturellt centrum för att kartlägga behovet av ålderdomshem just för assyriska syrianska gruppen, och de kom fram till att det finns behov. Ändå har det inte startat något sådant i kommunen. Men han menar att behovet aktualiseras varje gång en äldre person ska flytta äldreboende och att kritiken för att det saknas riktas mot ortodoxa kyrkan och de assyriska syrianska organisationerna. Han menar att hela gruppen börjar snacka – *Hur ska det gå för den här stackars – tillsammans med andra och där han inte kan språket!* Och att det på grund av detta är något Samuel tänker på mycket ofta.

Just i fråga om ett assyriskt syrianskt äldreboende har jag i mina intervjuer inte hört farhågor om exkludering, enligt det Fredrik var inne på ovan. Tvärtom anses detta inkludera fler i kommunens serviceutbud. Däremot har det funnits planer på ett äldreboende för innevånare i Botkyrka från

Spanien, där initiativtagarna velat villkora platserna med en spansk etnisk tillhörighet. Detta har mött kritik från Latinamerika föreningar som menar att kommunen inte bör stödja ett spansktalande äldreboende utan att även deras medlemmar har möjlighet att ansöka om platser. Detta initiativ har inte heller blivit verklighet, men illustrerar balansgången mellan civilsamhällets frihet att driva sina frågor såsom de själva definierar dem och kommunens uppdrag att erbjuda likvärdig service till alla medborgare.

Även Melek, som kommer från en annan assyrisk-syriansk-förening än Samuel menar att föreningen har pratat om att starta ålderdomshem, men att de inte själva har den kapaciteten. Han menar att det är viktigt för att avlasta kommunen, men att bygga upp ett etniskt ålderdomshem är för krävande för att hans förening ska klara det. Han anser inte att de har kompetens, finansiering och inte heller den ”100-procentiga uppbackning” av kommunen som krävs.

Det är intressant att se hur tungt flera företrädare ser att ansvaret att svara upp mot medlemmarnas behov i välfärden ligger hos just föreningarna. Samuel menar dessutom att det finns förväntningar att erbjuda service inte bara till de egna medlemmarna, utan till den etniska gruppen i stort, i det att kritiken mot att inget assyriskt syrianskt äldreboende finns riktas mot kyrkan och föreningarna snarare än mot kommunen. Det tycks dock inte som att det finns några krav eller förväntningar, eller ens erbjudanden, från kommunens sida på att föreningarna ska ta på sig att svara mot dessa behov.

Jag drar slutsatsen att föreningarna vill stå för service för sina medlemmar, och anser att det är de som har de bästa förutsättningarna för att svara upp mot flera av gruppens särskilda behov, men om de ska göra det för kommunen så vill de ha jämlika partnerskap med full kostnadstäckning. En illustration av detta står Emirhan för. Han berättar att föreningens största engagemang går ut på att man håller en sporthall öppen och sköter verksamheten där för olika åldersgrupper under helger och vardagskvällar. Emirhan betonar att det är en av de stora orsakerna till att det är lugnt och inga problem i området: ”ingen förstörelse, inget bråk”. Och han återkommer flera gånger i intervjun till hur besviken han är på kommunen som inte ser och uppskattar detta mer än de gör. Föreningens kommunala bidrag har nyligen sänkts från 200 000 till 75 000 trots att de inte minskat ner på öppettiderna i hallen. Emirhan menar att dessa pengar täcker lokalyra och serieavgifter, men att föreningen känner ett ”kommunalt” socialt ansvar utöver sina medlemmar som de borde få ersättning för. Ett exempel han nämner är de runt tjugo nyanlända flyktingbarn som saknade möjligheter till fritidsaktiviteter innan föreningen köpte in utrustning och erbjöd dem att vara med i fotbollslagen.

Markus bekräftar Emirhans bild av att kommunen använder föreningarna för att producera billig fritidsverksamhet för barn och ungdomar. Han tror egentligen att alla kommuner gör så och ”använder föreningar i stället för att göra saker själv för barn och ungdomars fritid”. Han menar att om kommunen själv ska producera verksamhet så kostar det väldigt mycket, och att föreningarna kan komma med ”oerhört mycket ideell kompetens och kraft”. Att det lilla bidrag kommunen ger, ger stor återbäring. Han säger, vilket kanske är lite förvånande för en ansvarig kommunpolitiker, att kommunen egentligen gör väldigt lite direkt mot ungdomarna.

Föreningsföreträdarna ser detta och vädjar i flera fall till kommunen att stötta och bekräfta dem och den verksamhet de bedriver. Rabil menar att det är ett tungt ansvar som hamnat på dem, men att de upplever att de inte har något annat val än att ta detta. – *Vi finns som ett dagis varje dag här, sju dagar i veckan. Tänk att det inte finns lördags och söndagsskola! Och var kommer de här barnen att hamma då? Det här är inte lätt för oss heller, det måste kommunen tänka på.*

Jag frågar Victoria vad det är som skiljer hennes förenings verksamhet mot den kommunala servicen för ungdomarna. Och svaret förvånade mig lite. Hon menar att de kanske borde göra andra saker, eller erbjuda ett större utbud, men i dagsläget: – *Det är samma sak.* Men hon menar

samtidigt att det finns planer på att erbjuda mer i fråga om föreläsningar, mer kultur och utflykter, och om den typen av verksamhet kommer igång (igen), då skulle det vara en skillnad. Intervjun med Victoria genomfördes i hennes föreningslokal under öppettid, då föreningen fungerar som en öppen fritidsgård med café, spel och social samvaro. Och hon menar att den verksamheten inte skiljer sig från kommunens. Att det inte spelar någon roll om en ung person sitter i deras lokal eller i den kommunala fritidsgården.

Jag frågar henne varför de alls finns i så fall. Och hon svarar att de utvecklats till att bli en helt vanlig kommunal verksamhet, med skillnaden att den drivs av främst ideella krafter. Att de finns kvar mest på grund av tradition och de engagerade individernas sociala nätverk. Hon är inte helt enig med andra föreningsföreträdare som menar att just föreningens erbjudande av en alternativ identitet eller föreningens inriktning ger ett mervärde till den kommunala servicen – utöver att det blir billigare. Istället pekar Victoria på att det finns en förväntan från kommunens sida på hennes förening varit att producera mångfald, eller i alla fall en bild av mångfald, trots att deras fokus på kulturbevarande aktiviteter försvinner mer och mer.

– Jag menar ett tag kunde, kunde nån ringa 'ja men vi skulle behöva en dansgrupp som dansar från er' liksom. Det var ungefär det vi var till för, att komma dit och visa våra danser eller, eller visa våra exotiska maträtter. För det kunde vi få erbjudande om, men det har vi ju tröttnat på. Vi har tröttnat på att gå dit och bara vara någonting att visa upp för kommunen. Ja, att visa 'ja men kolla vilken mångfald av kulturer vi har i Botkyrka'.

Mångfald är en del av Botkyrka kommuns varumärke, och de etniska föreningarna anses kunna visa på detta. Och även om mångfald inte kan klassas som en välfärdstjänst så blir det tydligt att det blir en service åt kommunen i den stund som kommunen efterfrågar det. I alla fall då önskemålet att få synas på det sättet inte kommer från föreningen. Flera företrädare ser annorlunda på den här frågan, och betonar tvärt emot Victoria värdet av den ideologiska motvikt eller alternativa identitet de står för. Men trots detta är det intressant att visa på detta att hon upplever att denna aspekt är något de förväntas producera åt kommunen. För även de föreningar som vill stå för detta producerar ju på ett sätt en tjänst. I kapitel fyra beskriver jag andra och vidare tolkningar av föreningens funktion i fråga om kultur och identitet.

Guidning och tolkning

Funktionen att stötta sina medlemmar i att klara sig i det svenska samhället, i kontakter med myndigheter och andra samhällsinstitutioner är central. Att föreningen erbjuder exempelvis nyanlända eller äldre personer utan tillräckliga språkkunskaper förmedling, stöd och vägledning är viktigt för många föreningar. Föreningsföreträdarna relaterar också ofta detta till kommunen, som en slags samhällsservice som inte bara underlättar för deras medlemmar utan även gör kommunens uppdrag enklare. Serdar uttrycker det som att de är ”en bro mellan myndigheter och befolkning”. Även om det förstås i första hand handlar om omsorg om medlemmarna. – *Det är föreningens uppgift att hjälpa medlemmarna*, säger Manuel, när jag frågar varför hans förening finns. Och berättar hur styrelsen, framför allt ordförande, hjälper medlemmar som inte kan tillräckligt bra svenska att ta kontakt med olika myndigheter som polisen eller försäkringskassan eller arbetsförmedlingen.

Ett annat exempel, är Melek, som också förklarar varför de jobbar med detta: – *Det handlar om att lära känna sig, lära känna sambället, hur man ska klara sig i sambället, hur man ska bita rätt när man behöver hjälp, som att överklaga eller reklamera något, hur man ska få sin rätt*. Han menar att de som var aktiva och hade skaffat sig ett kunskapsmässigt försprång av olika skäl blev tvungna att ta på sig den här rollen som ”vägledande funktionärer”, och att det handlar om att ge medlemmarna ett så bra liv som möjligt genom att säkra upp så att de får sina rättigheter tillgodosedda. Eugenia formulerar det som att ”hjälpa varandra med olika problem”, och att detta var ett huvudsakligt skäl att starta föreningen.

De menar båda att det är en slags samhällsplikt och ansvar gentemot människor från den egna etniska gruppen. De som har kunskapen har lite av en skyldighet att förmedla den till människor som inte har kunskapen. Det blir en slags överlevnadsstrategi i det nya landet att hjälpa varandra.

Samtidigt menar flera av mina informanter att den här rollen inte alls är lika nödvändig längre. Melek förklarar att människor tidigare kände sig mer eller mindre tvungna att komma till föreningen för att de behövde hjälp, eller ”tack vare att de behövde hjälp”, och att föreningen på så vis kunde dra folk även till andra aktiviteter. Men att människor inte, åtminstone inte i samma utsträckning, behöver denna service längre. Att de aktiviteter som görs i föreningen behöver vara mer attraktiva nu. Bland annat Victoria pekar också på hur internet tagit över stora delar av föreningens tidigare roll.

Jag anar en viss sorg i det att föreningens uppgift att guida och tolka för sina medlemmar försvinner successivt. Att överkomma bristande kunskaper i språk och samhälle har tidigare varit ett starkt värningsargument och enande av medlemmarna som grupp för de äldre föreningarna, men i takt med medlemmarnas etablering i det svenska samhället så avtar denna funktion och styrkan i argumentet. Det får mig att tänka på ett samtal jag hade en gång i ett helt annat sammanhang, med en företrädare för en organisation inom handikapprörelsen, som menade att de väldigt förbättrade behandlingsmetoderna för den typen av funktionsnedsättning medlemmarna i organisationen hade avsevärt hade försämrat deras möjligheter till medlemsvärning. Personen var förstås glad över att så många kunnat få bättre liv, men i ett rent föreningsegoistiskt perspektiv fanns det en besvikelse.

Att erbjuda stöd och service kan alltså beskrivas som ett försäljningsargument – både för att locka medlemmar och för att få föreningsbidrag, men är inte alltid och tycks ibland bland flera av mina informanter aldrig ens ha varit ett egenvärde för föreningen att ge medlemservice (av det här slaget). Logiskt nog så skiljer sig utsagorna kring denna funktion beroende på vilken etnisk grupp som organiseras. Det som Melek, Eugenia och Pierre, som varit i Sverige i över 30 år och som varit aktiva i sina föreningar nästan lika länge berättar, överensstämmer väl med Victoria vars föräldrageneration startade hennes förening. Medan exempelvis medlemmarna i Alis förening, där många har varit i Sverige bara i några få år eller ibland till och med veckor, tycks ha behovet av guidning och tolkning starkt just nu. – *Det är bra för samhället att folk kommer med, vi fortsätter kämpa att integrera så fort som möjligt så det funkar, att dom anpassar sig in i det svenska samhället då. Staten tjänar mycket pengar på det (skratt), dom får gratis hjälp*, säger Ali också.

Pierre betonar också att det ligger ”i kommunens intresse” att ”föreningens medlemmar inte bara ska ha kunskaper hur dom hanterar livet i sitt hemland, dom måste lära sig hantera hur livet är i Sverige”. Men även om bland annat Ali och Pierre är tydliga med att detta uppdrag egentligen är den offentliga sektorns ansvar, eller åtminstone att de borde vara tacksamma gentemot föreningen, så är det inte entydigt.

Qaisar, liksom flera andra, talar inte alls om detta som ett offentligt ansvar utan ser det som att det är uppdrag för medlemmarnas bästa och att svara upp mot medlemmarnas behov. Social integration är helt enkelt en medlemservice. Trots att Qaisars förening har idrott som huvudsaklig verksamhet säger han att det är deras jobb att berätta för medlemmarna vad som händer. – *Dom flesta vet ingenting, då vi ger mycket information till dom*, säger han.

I princip samtliga föreningar arbetar aktivt med denna typ av information på något sätt. Så sammanfattningsvis kan jag bara konstatera att det är viktig funktion som mina informanter ser med sina föreningar, även om skälen bakom och den förväntade nyttan är olika.

”Integration”

Detta stycke ligger under service då det visat sig att det är ett starkt önskemål från kommunens sida att föreningen bör arbeta med just ”integration”. Ordet integration används också flitigt av mina informanter, och de syftar med detta ord på flera olika, för det mesta positiva, saker. Föreningsföreträdarna är tydliga med att de vill stötta sina medlemmar att få självförtroende och andra verktyg för att klara sig, eller ”integrera sig” i det svenska samhället. Motverkandet av assimilation är också en prioritering, inte minst för att skapa ett eget socialt sammanhang; att bevara gruppens kulturella särart i fråga om språk och kultur. Och dessa två funktioner integration och motverkande av assimilation beskrivs ofta som sammanlänkade. Dessa är vidare nära relaterat med den funktion som beskrivs i kapitel fem: en alternativ identitet. Men här fokuserar jag på det som mina informanter själva kallar för integration och till viss del på antidiskriminering som uttalat mål.

Men den funktion som föreningsföreträdarna lyfter fram att föreningarna bör ha går på vissa sätt tvärs emot kommunala företrädarens önskemål. För samtidigt, som jag pekade på i stycket ovan, som kommunen vill använda föreningarna för att ge en bild av kommunens mångfald, så lyfter representanter från kommunen vid flera tillfällen fram ”problemet” med att föreningarna är för introverta eller fokuserade på den egna kulturen. Exempelvis att de prioriterar undervisning i hemspråk framför att stärka barnens utveckling av det svenska språket. Susanne, den högsta tjänsteman inom kommunen som jag intervjuat menar till exempel att integration och antidiskriminering är de viktigaste skälen för kommunen att stödja de etniska föreningarna. Men samtidigt uppfattar jag att hon är kritisk till om de etniska föreningarna verkligen bidrar till det. – *Dom säger ’vi har medlemsintresset i första fokus, men genom att ha våra medlemmars intresse i fokus så gör vi nytta för samhället’, det är så dom tänker.* Hon menar att det är lite av ett experiment med att stödja föreningar som organiserar medborgare etno-nationellt och hon är kritisk mot politikerna, som hon menar är otydliga i riktningen här, eller åtminstone inte tillräckligt tydligt markerar emot värdet av den typen av organisering. Hon ställer den retoriska frågan: – *Vad är viktigast att stödja; etnicitetsfrågan eller att mobilisera sig kring ett samhällsengagemang och ett gemensamt intresse över landsgränser liksom?* Att stärka den egna identiteten hos medlemmarna i en förening är enligt henne inte ett sätt att stärka integrationen. Hon är också kritisk till hur väl politikerna tänkt igenom de relativt stora satsningarna som gjorts på föreningsbidragen. Hon menar att det är ”slapphänt”. – *Att man ger en viss mängd pengar, javisst, till att bara umgås med varandra. Men för att få ytterligare nästa peng kanske man kan ställa vissa villkor. Jag tycker inte det är så svårt, men det kanske det är ((skrattar)).*

Zana, som är politiker i Botkyrka uttrycker samma sak när han säger att föreningarna inte är tillräckligt bra för att kunna prata integration. För att vara trovärdiga anser han att de borde göra ”mycket, mycket mer” för ungdomar, för barn, för kvinnor.

Och att föreningsföreträdarna känner till detta blir tydligt när till exempel Emre förklarar att föreningens prioriteringar är hemspråk och religion. Och direkt efter fyller i ”vi har en hyra på 17 000 kronor, så om vi har generell verksamhet, undervisar i svenska och engelska eller matte då kan vi få in för vår hyra också”. Om, eller att, de undervisar i exempelvis svenska, eller på annat sätt anpassar sig till kommunens önskemål är ett sätt att säkra resurser och inte föreningens egen prioritering. Falahs berättelse om när de sökte medel för ett musikprojekt förstärker detta. Projektet skulle bedrivas på det egna språket, som ett stöd till hemspråksundervisningen. Men de fick nej på denna ansökan med hänvisning till att de borde stötta ungdomarna att träna svenska. Då musikläraren inte kunde svenska fick de lägga ner idén.

Men trots att vissa representanter från kommunen tycks se en motsättning mellan föreningarnas arbete för integration respektive att stärka den egna identiteten, så uttrycker ingen föreningsföreträdare någon motsättning i detta. Tvärtom: flera företrädare nämner detta

skapande av en alternativ identitet som ett medel för integration. Jag återkommer till detta i kapitel fem.

Det ska också sägas att det tycks pågå en diskussion inom Botkyrka kommun kring hur man ska se på detta. Markus, en annan politiker (från samma parti som Zana) uttrycker en annan, och mycket mer positiv syn på föreningarnas bidrag till social integration. Han menar att det viktiga när det gäller integration, inte är att – *Wow, nu börjar dom börja träffa svenskar och bli integrerade i svenska samhället*, utan att människor över huvud taget kommer utanför dörren. Han menar att om kommunen inte hade haft dessa föreningar så hade fler stannat hemma helt. – *Därför påstår jag att, trots att dom bara träffar varandra ändå är integrerande*, säger han.

Elmas lyfter också detta värde, när hon pratar om att människor via föreningarna kan bli aktiva i samhället. Hon är, som jag kommer att visa senare i uppsatsen, väldigt kritisk mot den förening hon växt upp i, i fråga om att den orsakar segregation i praktiken. Men är samtidigt positiv till föreningslivet generellt i fråga om integration, inte minst i kommunens verksamhet. Och kanske kan hon bidra till något av förståelsen kring båda inställningarna som beskrivs ovan: dels försvaret av föreningars bidrag till social integration generellt och dels kritik mot vissa specifika föreningar. Hon säger att det är bra att föreningar finns för att de kan bidra med väldigt mycket, ömsesidigt både till medlemmarna och övriga befolkningen genom att de aktiva ”*omedvetet blir aktiva i samhället också, istället för att bara sitta hemma och inte göra någonting, eller att det är jobb och hem, jobb och hem*”. Kanske, avslutar hon sitt resonemang, kan föreningarna till och med göra så att medborgarna ”*kommer i kontakt med någon aktivitet som områdesgruppen gör eller så*”.

Även om Markus är positiv till föreningarna så tycks han dock mena att umgås med svenskar hade varit ännu bättre. Att ”bara” träffa ”varandra” är bättre än att sitta hemma, men nästa steg är underförstått att engagera sig i något annat. Och samma sak med Elmas när hon visar ett fokus på den kommunala administrationen i sitt svar. När hon menar att deltagande i föreningens verksamhet, även när den är bra, får ett mer äkta värde (för integrationen) när den leder till deltagande i (den kommunala) områdesgruppens verksamhet.

Jag har inte explicit frågat om socialt kapital eller gått in djupare på de eventuella positiva effekter som de nätverk människor får i föreningarna. Men det återkommer ändå frekvent. Föreningföreträdarna köper inte riktigt den kritik som riktas mot dem att de motverkar integration eller håller människor isolerade från det övriga samhället. De håller inte heller med om att det är ett mål att de bör slussa medlemmarna vidare, att föreningen är någon slags inkörsport till samhällsengagemang. Utan de menar, delvis som Markus, men med ett tydligare ställningstagande kring föreningens egenvärde, att verksamheten i deras egen förening i sig stärker den sociala integrationen och att de kanaliserar samhällsengagemang i den egna föreningen. Ett sätt är genom att stärka (inte bara medlemmarnas etniska identitet, utan även) självförtroende. Victoria är en av dem som menar detta, att föreningen får medlemmarna att våga ta större makt över sitt eget liv. – *Ett resultat av föreningen är att man vågar riktigt ta det här steget framåt*, säger hon, och inkluderar även sig själv och sina erfarenheter. Att föreningen erbjuder möjligheter att testa idéer, hantera demokrati praktiskt och att driva riktiga projekt istället för att bara läsa sig till kunskapen menar hon varit viktigt för hennes självförtroende.

Det finns också de företrädare som säger att ”integration” inte är deras uppdrag. Melek menar att medlemmarna vill hålla sig inom den egna gruppen: – *Vi diskuterar integration ibland, men inte så ofta. För det mesta så känns det som att det är bekvämt som det är. Var och en på sitt håll. Jag ska inte försköna situationen utan säga som det är. Och när jag pratar med Robil så frågar jag om de ”jobbar något med antidiskriminering eller mot rasism?”: – Vi vågar inte*, är hans spontana svar. Och förklarar sedan att de inte arbetar med integration: – *Tills vi klarar oss på det andra sättet, vi ska vara på vårt eget sätt. Vi ska vara för oss själva, jobba bara med ABF och kultur och fritid och våra föreningar. Vi har vår förening först och främst, det är vi, sen dom andra*.

De menar att för mycket samarbete innebär risker för andra värden som föreningen arbetar med. Samma personer pratar dock om en lång rad aktiviteter och engagemang för att stärka medlemmarnas möjligheter till en stark egen identitet, till inflytande och liknande. Så jag tolkar inte detta som ett uttryck för samhällsfrånvändhet eller en vilja till isolering, utan snarare ett visst avståndstagande till bland annat de kommunala krav jag beskrivit i detta stycke. Det är också så att företrädare för kommunen då och då faktiskt talar om assimilation när de använder ordet integration, alltså att det finns ett värde i att grupper och föreningars egenart suddas ut för att istället blandas eller att medlemmarna anpassar sig till den rådande kulturen i samhället. Med den uppfattningen är det klart att föreningar med målet att bevara eller skapa en viss identitet som skiljer sig från majoriteten inte bidrar till det man vill.

Inte minst i stycket ”ideella konsulter” i kapitel fyra återkommer jag till frågan om föreningens roll i fråga om att svara upp gentemot kommunens önskemål kring vad föreningarna bör göra.

3. RÖST

För att komplettera Filip Wijkströms tudelning av service och röst beskrev jag i förra kapitlet service och kommer i detta kapitel att beskriva röst. Röst som ett spektra av funktioner inom makt, politik och demokrati. Jag vill undersöka uppfattningarna om föreningarnas funktion i fråga om möjliggörare för inflytande – både på individ och gruppnivå samt stärkande av demokratin, och vilka mekanismer företrädarna anser finns för att nå detta.

Den fjärde av Lisa Kings fem identifierade föreningsfunktioner, den politiska och demokratiska, har alltså här flera olika dimensioner. Individens möjlighet till inflytande, att få positioner som en direkt följd av föreningsengagemanget eller att få en skolning som kan ge intresse/möjlighet att bli engagerad. Att gruppen kan identifiera frågor som man sedan använder föreningen för att påverka inom. Eller att föreningen i sig stärker demokratin i hela samhället, frikopplat från både individer och sakfrågor. Det senare kan också jämföras med kulturanthropologen Clarissa Kugelberg som talar (i sin text om nätverk och nya rörelsers funktion)²² parallellt om röstfunktionen (i det offentliga samtalet) och om funktionen att utveckla, fördjupa och bredda demokratin generellt.. I detta kapitel kommer jag att gå igenom detta närmare.

Internationell politik

Föreningen är en naturlig plats att organisera sig för att driva politik i ursprungslandet. Men faktum är att mina informanter lagt förvånansvärt lite tid på att utveckla svaren kring detta område.

Camilo menar att akuta insatser är en viktig del av föreningens verksamhet. Men istället för att ta upp politik och långsiktiga förändringar i ett visst land så drar han en istället en direkt parallell mellan solidaritet här i Sverige och på andra ställen. Och trots att föreningen har ett specifikt land i sitt namn så är fokus inte enbart på detta land. – *Vi arbetar med solidaritet och hjälp till dem som behöver det, ibland till länder*, säger han.

Några talar dock om specifika länder. Pierre till exempel, som menar att ett uppdrag för föreningen är att hjälpa och stödja de kristna som fortfarande bor kvar ”i hemlandet i Irak”. Han vill motverka de skäl som en gång fick honom att lämna Irak, då han inte önskar någon att behöva fatta ett sådant beslut: – *Vi vill att det ska stabilisera sig, stabilisera sig ordentligt i hemlandet alltså, att man ska lösa problemet där. Genom att fly man skaffar mer problem*. Han ger också kanske en del av en förklaring till varför detta inte tycks vara prioriterat bland mina informanter, helt enkelt på grund av mitt begränsade urval. Han berättar att de har tre partier som organiserar enbart den egna etniska gruppen i Botkyrka, som är mycket aktiva. Jag har inte vänt mig till partier eller uttalat politiska organisationer.

Aram nämner politik i förbifarten när han berättar om föreningens syften: – *Sen ibland blir det lite politiskt också. Många kurder som flytt vill fortfarande vara aktiva i den delen också*. I detta korta citat illustrerar han det faktum att många av mina informanter faktiskt menar politik i ursprungslandet när de säger politik.

Jag trodde inför arbetet med denna uppsats att föreningar som har medlemmar som kommit till Sverige senare och/eller av politiska skäl skulle ha ett större engagemang i eller för området de kom ifrån än dem som varit här länge och kommit hit som arbetskraftsinvandrare. Det Aram

²² Kugelberg s 161

säger tyder ju också på att så skulle vara fallet, att människor med politisk flyktingerfarenhet också skulle ha ett större engagemang i politiken i det land de lämnat. Jag har ju som sagt inte systematiskt skilt på olika typer av föreningar i materialet, men jag har inte identifierat en sådan skillnad. Till exempel Melek, som är född på 50-talet och som bott i Botkyrka sedan han kom hit för att arbeta som ung säger att – *Föreningen har uttalade målsättningar om och i hemlandet. Alltså riktad mot hemlandet, i det har jag varit mycket aktiv i många, många år.*

Några av de större och mer etablerade organisationerna gör bland annat enskilda insamlingar och får ibland frågor om att stötta andra internationella föreningar och initiativ med pengar eller andra resurser och är på så sätt aktiva. Det allra största politiska engagemanget i de assyriska syrianska organisationerna verkar ligga i frågan om att erkänna ”seyfo”, folkmordet på kristna i början av 1900-talet. Det är en fråga som har stor betydelse internationellt, men som bland annat drivs lokalt genom kravet att upprätta ett monument. Jag återkommer något till detta när jag behandlar *påverkan i egna frågor* längre fram i detta kapitel.

Föreningen som skyltfönster

Personer som är födda i Sverige och har svenskfödda föräldrar är kraftigt överrepresenterade Botkyrkas politiska organ. Ett antagande jag hade inför denna uppsats var att föreningarna kunde fungera som kanaler för att rekrytera människor med annan bakgrund. Men bland föreningarna är det ytterst få som upplever sig ha någon egen representant på någon politisk position, och bland de politiker och tjänstemän med annan etnisk bakgrund jag intervjuat så är det tre (av åtta) som har en bakgrund i någon etnisk förening. Intressant nog är det också två av dessa som är allra mest kritiska till föreningarna. Båda menar att de föreningar de kommer ifrån rentav hindrar människors utveckling, tvärtemot min idé om att de skulle haft hjälp av föreningen för att komma till sina positioner.

En av dem är Elmas, och hon säger så här

- *[Föreningen] är en plats som bara låser in dom och sen är det så här bortglömd värld. Så upplever jag det.*
- Jag har ju hört det också från andra med olika ursprung i din ålder som säger samma sak.
- *Jag kan säga så här, dom första invandrarna som kom tidigt 40-tal tror jag, jag skulle jättegärna önska att de rent politiskt aktivt tagit plats, men det finns inte en enda nästan med vårt ursprung i politiken. Det är väldigt sent, vare sig det är riksdag eller just det här med aktivt ta plats i kommunerna. Jättesynd tycker jag.*
- Du är ganska kritisk till den där föreningen.
- *Herrföreningen ja, ja, jag är det faktiskt. Jag tycker den har faktiskt förhindrat människor att utveckla sig.*

Men för några få verkar dock engagemang i etniska föreningar ha varit en kanal in i partipolitiken. Markus nämner Abraham, men att det i övrigt är tunt. Han menar att människor väljer sin förening tidigt och sedan liksom stannar där, på samma sätt som han valde ett parti. Abraham själv bekräftar att hans förening dock faktiskt var en kanal, och förklarar det som just att föreningen fungerade som ett skyltfönster inför politiken, att det var så partiet fick ögonen på honom. Han menar att han blev synlig i samband med att han satt som representant för sin förening och talade med kommunen om storstadspengarna, att det skapade arenor: – *Lite visa upp sig, här är jag.*

Om föreningen är ett skyltfönster för partierna att hitta engagerade eller om det finns en representativ baktanke är Victoria osäker på. Hon fick vid något tillfälle en fråga från kommunalrådet om hon var intresserad av att engagera sig i Socialdemokraterna. Och jag frågar henne om hon tror att det berodde på att hon ansågs vara en representant för sin grupp:

- *Jag hade hoppats att hon gjorde det för att hon tyckte att jag var engagerad och kanske intresserad, men det är nog som du säger i alla fall.*
- Nej jag vet inte, jag bara ställde frågan.

– Ja jag tror att det är väldigt viktigt för politiker och speciellt så här stora partier att ha nyckelpersonerna, som är, inte populära, men så i alla fall så att folk känner till dom. För då, då vet man ju att dom människorna kommer hjälpa dom i deras rekrytering av röster. Och vi alla vet att dom behöver röster inför nästa val. Så att jag tror att det har, det finns en baktanke med – ja just inte henne men liksom alla. I all politik, att det finns en baktanke.

Elmas berättar att de fick förfrågningar från två olika partier om att ansluta hela sin ungdomsförening till dem. Men hon upplever inte att företrädare för partierna hade ett genuint intresse eller ett intresse av att hjälpa dem att bli mer politiska. Hennes förening övervägde idén, på grund av möjligheterna till bidrag, men beslutade sig för att det inte kändes rätt eftersom det inte fanns en relation till något parti.

Både Victoria och Elmas har alltså fått inbjudningar om partipolitiskt engagemang, men tycks uppfatta dem som skickade lite med armbågen, eller utifrån röster och medlemsstatistik snarare än ett genuint intresse från partierna att låta dem få inflytande.

Mohammad pratar också om att det är viktigt för trovärdigheten att kommunen får en representation bland förtroendevalda och tjänstemän som bättre speglar norra Botkyrkas befolkning. Idag är det få med invandrarbakgrund som har sådana positioner. Han menar också att detta tidigare har varit det största samtalsämnet mellan honom och föreningarna. Samtidigt säger han att – *Kommunen har nu visat att de menar allvar med sin jämlikhetsstrategi, så den diskussionen har lagt sig.*

Utifrån mina intervjuer delar jag Mohammads bild av att denna fråga inte är särskilt närvarande i föreningarnas arbete, eller hur företrädarna beskriver sina prioriteringar. Men jag är tveksam till om det skäl som Mohammad anger verkligen stämmer. Det hade varit intressant att gå tillbaka till föreningarna och fråga mer om detta med etnisk mångfald i kommunen generellt, har det varit en prioriterad fråga tidigare? Har engagemanget avtagit? Och i så fall varför? Men då det inte låter sig göras lämnar jag frågan med detta.

Även om föreningarna inte tycks vara särskilt starka i just funktionen att vara skyltfönster för enskilda individer, så kan föreningen fungera dels som skyltfönster för hela gruppen och dels som stärkare av gruppens inflytande på andra sätt. Amir kommer in på det när jag frågar om han tror att föreningen på något vis stärker gruppens ställning i samhället: – *Det gör vi faktiskt, det gör vi. Det vi gör syns ju på något sätt, vi blir ju ansiktet utåt om man säger så. Bara i hemspråksföreningen är vi också 524 medlemmar.* Jag tolkar det som att han menar att medlemmarna blir starkare av hemspråksundervisning och att medlemmarnas makt (över sin egen livssituation inte minst) stärks genom stärkandet av identitet - snarare än genom representation eller direkt påverkan i politiken. Men den funktionen återkommer jag till i kapitel fyra.

Påverkan i egna frågor

En annan funktion som jag antog skulle vara stark inför arbetet med denna uppsats var att mobilisera för att påverka i politiska frågor som identifierats av gruppen. Mina informanter beskriver några konkreta sakfrågor där de vill se politiska beslut. Kampen för att erkänna folkmordet (seyfo) på kristna i Osmanska riket i början av 1900-talet och att inrätta ett monument över detta i Stockholmsområdet är den fråga som har kanske tydligast formulerad agenda. Men även andra frågor, som att förbättra hemspråksundervisningen, är viktiga. Kommunen verkar också vara den naturliga kanalen för att kräva stärkta förutsättningar för den egna föreningen.

I flera fall använder sig föreningsföreträdarna av föreningen för att påverka i de egna frågorna på andra sätt än genom just lobbyism för att få till stånd konkreta beslut. Flera föreningsföreträdare

berättar exempelvis om hur de snarare än att driva enskilda sakfrågor gör större projekt för att få genomslag för frågor löpande och för att stärka gruppen generellt att kunna få genomslag i frågor. Två av de tydligaste exemplen är kanske att Samuels förening kanaliserar medel från både privatpersoner, organisationer och projektmedel som gör att gruppen kan driva en egen tv-kanal (med internationella sändningar) och att Emres förening har samlat in pengar och drivit igenom alla tillstånd som krävs för att bygga en av Sveriges största moskéer. Två konkreta projekt som mycket tydligt påverkar både de respektive gruppernas vardag och ökar de långsiktiga möjligheterna att stärka gruppens förutsättningar även på andra sätt.

Det finns också ett engagemang för attitydförändringar bland allmänheten. Sven, som är svensk och engagerad för en assyrisk syriansk förening visar på ett exempel när han förklarar att han gått in i detta arbete som ett sätt att motverka religionsrädsla. Och han tycker att de etniska föreningarna står för en motkraft mot den rädsla för människor som har en världsåskådning med religiös förankring. Frågan om religionsfriheten och möjligheterna att utöva sin tro utifrån en minoritetsidentitet är en viktig fråga som fler företrädare från föreningarna nämner.

Som jag berörde i föregående stycke om föreningen som skyltfönster, så finns det ju också aspekten av inflytande genom representanter. Och jag frågade mina informanter om de arbetar något på det sättet. ”Nej, inte direkt” kan man sammanfatta svaret. Samuel svarar att de har kontakt med en politiker med samma etnicitet i kommunen. Och att det underlättar kontakten och möjligheterna till påverkan, men att man inte kan se personen som deras representant. Samuel menar att fördelen är att de kan tala med honom som kompisar, men att politikerns lojalitet i första hand ligger hos dennes parti, eller som Samuel uttrycker sig ”han har inte riktigt frihet” att vara företrädare för föreningen eller den etniska gruppen.

Melek vänder på frågan och pratar om vem eller vilka som har möjligheter att påverka gruppen snarare än att gruppen ska kunna påverka enskilda politiker. Han säger att medlemmarna i hans förening ser upp till personer som fått politiska positioner från den egna gruppen, eller som han säger ”sina representanter i politiska organ”. Men det räcker inte att ha samma etnicitet, men behöver också vara organiserad. Det tydligaste exemplet menar han är Ibrahim Baylan. Medlemmarna är stolta över att ”man har någon där”, trots att alla vet att Baylan inte har sina uppdrag som representant för folkgruppen, utan för socialdemokraterna. – *Men om han skulle vilja påverka gruppen så, ja, han har viss respekt, men jag tror inte att han skulle lyckas på samma sätt som föreningsföreträdarna, för vi lever ändå med och bland gruppen.* Det finns alltså en retorik kring att personer med den egna etniska tillhörigheten är ”deras”, samtidigt som de har uppfattningen om att det begränsar sig till identitet och inte kan ses som representation.

Jag frågade Susanne om hon tror att de stora etniska föreningarna fyller en demokratisk funktion. Och hon svarar: – *Inte på det sättet, inte som förening. Alltså alla politiker i Botkyrka i princip; alla dom som har utländsk bakgrund och är tongivande har direkta kanaler in i föreningar.* Susanne menar att det är problematiskt att dessa politiker gynnar den egna gruppen i relation till andra grupper på grund av lojalitet. – *Det märks lite då och då i hur politikerna fattar beslut, att dom medvetet gynnar och håller vissa grupper glada så. Och att inte dom själva gör det medvetet, men förstår du? Dom, instinktivt känner dom att 'ja vi måste behålla deras röst'.*

Det är intressant hur hon, på samma sätt som Melek vänder på frågan och menar att det är politiker som har kanaler in i föreningarna och inte tvärtom. Alltså att föreningarna är kanaler och verktyg för att mobilisera en viss grupp av väljare eller medborgare snarare än att föreningarna är verktyg för medborgarna att aktivt ta del av samhället eller motsvarande. Samtidigt finns bilden att politiker med kopplingar till föreningarna självmant försöker ta på sig att agera som gruppens röst eller gynna en viss förening (på grund av en strävan efter väljarstöd), snarare än att föreningarna är aktiva lobbyister för att driva frågor som medlemmarna identifierat.

Interndemokrati och politisk skola

När jag frågar Pierre om hans förenings demokratiska funktion så lyfter han spontant deras interna föreningsdemokrati. – *Vi försöker faktiskt, alltså det gör vi. Till exempel i valet av styrelse i föreningen så går det till så att dom som vill va med dom höjer armen och kommer fram och säger sitt namn för att dom ska bli valda, det blir helt på demokratiskt sätt alltså.* Och de har höga krav, vilket märks i hans besvikelse över uppslutningen. Även om de stadgeenliga 50 procenten av föreningens medlemmar kommer till mötet – *Så ser man på slutet av mötet, att det inte är femtio procent som är kvar.*

Även Samuel menar att demokrati i samhället har sitt ursprung i föreningslivet, och att det är viktigt med interndemokratin. – *Det blir problem i en organisation när klyftan mellan organisation och medlemmar blir för stort avstånd. Men vi har minskat avståndet mellan styrelsen och medlemmarna och gett medlemmarna möjlighet att komma minst en gång i veckan, tala ut om dom har ett förslag, synpunkter om föreningen och om det finns något att göra så är dom beredda att avlasta styrelsen.*

Det Pierre och Samuel beskriver är ett demokratiskt arbetsätt som förbättrar föreningens innehåll genom att medlemmarnas idéer och engagemang bättre tas till vara, och ger medlemmarna bättre möjligheter att få föreningen att syssla med det de vill. Men det är inte nödvändigtvis en del av en demokratisk funktion kopplat till föreningen som röstbärare i ett bredare samhällsperspektiv. Nineve och Victoria pekar dock på att interndemokrati även kan vara just det, ett led i att göra medlemmarnas röster hörda utöver inom den egna föreningen. Victoria anser att politisk skolning är en av föreningens uppgifter (även om hon inte tycker att de lyckats så bra med detta). – *Ett viktigt mål med det här var att få dom här tjejerna att bli intresserade av föreningslivet och det misslyckades jag med faktiskt, jag försökte få dom och lära sig lite om föreningslivet, hur det fungerar och hur det funkar med en ordförande, sekreterare och sådana saker.* Nineve pratar om den politiska skolningen på ett direkt sätt, såsom cirkelledarkurser inom ABF. Hon menar att bli medlem i föreningen är det första steget, genom föreningen får medlemmar tillträde till kurser och till chansen att jobba med mindre frågor praktiskt, för att i förlängningen kunna bli en aktiv samhällsmedborgare med möjligheter att göra sin röst hörd. – *Genom att få driva krav som att till exempel måla om så kan de lära sig om hur man gör för att påverka.*

Ideella konsulter?

En del av föreningens uppdrag i termer av röst kan faktiskt egentligen beskrivas som samhällsservice och skulle kanske egentligen ha legat i föregående kapitel. När problemformuleringen görs av det offentliga och föreningarna förmedlar konsulter så är det ju de facto fråga om en slags tjänst från föreningarna till kommunen. Dock vill jag poängtera att det i första hand det offentliga som vill att detta ska vara en funktion som det etniska föreningslivet bör stå för i Botkyrka. Några enstaka föreningsföreträdare lyfter också detta, men desto fler tiger om det, eller motsäger det rentav öppet.

Markus säger att – *Jag som politiker vill jag jättegärna använda föreningarna väldigt mycket för att få in medborgarsynpunkter, och det är ju kring ofta mina frågor, men jag tycker de skulle utnyttjas mera.* Och Bengt, som arbetat för en statlig myndighet i ett stort kommunalt projekt, ger ett talande exempel: – *Vi gjorde broschyrer om bland annat klotter, hänsyn och rent spel, och då tog vi hjälp av etniska föreningar för att ta in personer med olika bakgrund in som hjälp för att se till att det inte fanns dold färgsymbolik eller annat som kunde störa människor från vissa kulturer.*

Alltså ideella konsultuppdrag för att effektivisera den offentliga sektorns arbete. Att föreningarna samlar människor med en viss kompetens, som kommunen (och staten) också har nytta av att kunna utnyttja. Samtidigt är Bengt kritisk till att kommunala bidrag går till sådant som går utanför kommunala prioriteringar och nämner att ”föreningar där barn och unga aldrig satt sin fot” får del av en kommunal satsning på just barn och unga. Han är dock också kritisk till att ersättning

ska utgå för de uppdrag som ingår i de kommunala projekten, såsom det konsultuppdrag att granska broschyrer han beskrev ovan. Och är kritisk till att föreningarna förväntar sig ersättning för inlagd tid. – *'Hur mycket pengar får vi? Får vi inga pengar är vi inte med' är en vanlig attityd.*

Melek förklarar hur han som föreningsföreträdare ser på detta, och det blir tydligt att input till offentliga sektorns projekt inte i sig är en prioriterad fråga för hans förening när han säger att både politiker och tjänstemän vill att invånarna ska engagera sig, men att de inte är beredda på att det ska kosta. – *Man kan ställa upp någon gång ibland men inte hur mycket som helst. Tjänstemän och politiker, dom får ersättning, dom får komplement, någon form av kompensation på det ena eller andra sättet men inte när det gäller invånare och föreningsfolk, och vi har ju så mycket annat att tänka på. Jag säger till dom: Ni vill ha demokrati. Ni vill ha underifrånperspektiv, medborgardialog - men ni vill inte att det ska kosta. Det går inte!*

När jag talar med föreningsföreträdarna om politik och inflytande, så relaterar de ofta till de allmänna valen. Självklart är det viktigt i fråga om röstbärande och demokrati att stötta medlemmarna att rösta, men jag tolkar det ändå mer som information och samhällsorientering på uppdrag av kommunen än som empowerment eller makt över sitt eget liv.

Mohammed, som är anställd av kommunen för att arbeta med demokratiutveckling berättar att det är viktigt för kommunen med ett högt valdeltagande och att nå ut med information, och för detta är det väldigt effektivt att ta hjälp av föreningarna. – *Som nyanställd försökte jag samla ihop demokratiambassadörer, samhällsinformatörer genom att kalla till ett öppet möte. Det var nästan inga som kom. Istället tog jag direkt kontakt med föreningar och fick på så vis ihop 74 personer från 14 olika föreningar. När Haile svarar på frågan om vad de gör i hans förening så svarar han till att börja med i en enda kort mening: – Olika aktiviteter med barnen och sen i det fria valet förra året hade vi ett uppdrag att informera om valet, så att boende här ska rösta. De var alltså troligen en av de föreningar som Mohammed talade om, med ett direkt uppdrag från kommunen om att öka valdeltagandet.*

Även om många relaterar föreningens arbete i samband med val som ett offentligt uppdrag så är det flera som inte lägger någon direkt värdering i för vems skull de gör detta. Jag tolkar det som att det för många är för det demokratiska egenvärdets skull. Ett exempel är Gökhan som menar att föreningen är en ”motorisk kraft, när det är valtider”, och syftar på att de bjuder in politiker och tolkar mellan dem och medlemmarna. Detta är förstås nära relaterat till föreningens funktion som guide och tolk, att vägleda och översätta. Föreningen är en motorisk kraft som får samhällsmaskinen att fortsätta rulla, med medlemmarna ombord.

Inte politik

Jag: – *Tror du att det politiska intresset bland era medlemmar påverkas för att dom är medlemmar?*

Pierre: – *Nej det spelar ingen roll för dom alltså. Nej dom har inget intresse faktiskt nej, dom har inte. Dom är mest intresserade av hur livet ekonomiskt sett går.*

Företrädarna talar om internationell politik, hur de anlitas av kommunen för att uttala sig som experter å den egna gruppens vägnar, någon person har fått chansen att komma i kontakt med politiken, föreningarna driver några frågor direkt mot politiska församlingar och det finns en viss retorik om föreningen som politisk skola. Men trots att jag fiskat ordentligt efter företrädarnas uppfattning om föreningens politiska och demokratiska funktion så är svaren faktiskt ganska ljumna. Kort sagt upplever jag inte att denna funktion är en prioritet. Särskilt inte svensk politik. – *Mellan varandra diskuterar vi inte svensk politik men däremot hemlandspolitik vi kan diskutera vida. Och världspolitik, ibland världspolitik också,* säger Gökhan till exempel. Visst anser de att de står för demokratisk fostran av de engagerade som jag visade nyss, men i hög utsträckning kopplas begreppen demokrati och politik till den representativa demokratin. Deras strävan syftar snarare på att skapa en alternativ identitet och att vara en motvikt till det omgivande samhället och den

offentliga sektorn. Robil svarar så här: – *Nej det [vi gör i föreningen] är inte politiskt. Eller, om vi säger sanningen: allt är politiskt! Om man ska äta mat är själva maten politisk! (skratt) Men jag själv personligen har inte varit inte aktiv i någon politisk organisation, bara i kulturella. Jag tycker om kulturella saker som dans, historia och allt möjligt tror jag. Och att man kan lära barn saker.*

Och när jag frågar Mahinda om hon tror att hennes förening fyller någon demokratisk funktion i Botkyrka så svarar hon ”nej”. Och sedan blir hon tyst. Inte alls? Frågar jag, och hon svarar att deras huvudsakliga verksamheter är kultur och hemspråksundervisning. När jag frågar Amir precis samma sak, tror du att din förening fyller någon demokratisk funktion, så är han ännu mer tydlig: – *Vi undviker politik, vi brukar undvika det här. Särskilt politiken när det gäller Pakistan. Föreningen har inget demokratiskt syfte. Nej. Det är en kultur och idrottsförening. Däremot, berättar han, är deras medlemmar aktiva i flera olika politiska partier.*

Även om det motsägs på flera sätt i styckena ovanför i detta kapitel så är en av de centralaste uppfattningarna bland mina informanter när det gäller politik att föreningen *inte* har ett sådant uppdrag. Delvis kan det ju handla om vilken definition av politik man använder sig av. Föreningsföreträdarna har en tydlig uppfattning om föreningarna som viktiga för medlemmarnas möjligheter till egenmakt och att ge utrymme, verktyg och uppmuntran för att engagera sig i det omgivande samhället eller omvärlden. Men att vara konsulter till kommunen eller att agera som en direkt kanal för politiska åsikter uppfattas oftast ligga utanför föreningens uppdrag.

Mohammed, den kommunala demokratiutvecklaren, menade ju i min intervju med honom att frågan om möjligheter för människor med andra etniciteter än svensk tidigare varit en prioriterad fråga för föreningarna, men att detta avtagit. Och i mina intervjuer tycks det ha avtagit så pass mycket att inte en enda företrädare nämner detta. Inte heller är antidiskriminering mer generellt en prioriterad fråga, trots att de flesta företrädare för kommunen nämner detta.

4. MOTVIKT (ALTERNATIV IDENTITET)

Lisa Kings kallar sin femte kategori för motvikt till stat och näringsliv, och denna aspekt uttrycks också bland mina informanter. De talar om sin förening som en motvikt, eller åtminstone ett alternativ, till det omgivande samhället. Visst uppges fotboll både minska bråket på gatorna och skapa nätverk för integration och inflytande – skäl som presenterats i föregående kapitel – en det finns också ett egenvärde i att de konkreta aktiviteterna, fotboll, utflykter, dans och fest, görs på ett visst sätt och i en viss social kontext. Ett annat sätt att förstå på vilket sätt de anser sig behöva vara en motvikt är att de uppger sig erbjuda en alternativ identitet. Och denna funktion låter sig inte klockrent inordnas inom ramen för service och röst, utan kräver denna egna kategori.

I detta kapitel avser jag att undersöka hur och på vilka sätt föreningsföreträdarna anser att deras föreningar ska erbjuda en alternativ identitet för sina medlemmar och hur de bör eller beskrivs som varande en motvikt på olika sätt.

Bevara

Till att börja med vill jag problematisera begreppet att bevara. Flera av föreningsföreträdarna menar, åtminstone när frågan ställs direkt, att föreningens viktigaste mål är att ”bevara språk och kultur”. Men det tycks i praktiken inte alltid vara att bokstavligt talat bevara. Snarare är det ofta ett sätt att skapa något nytt, exempelvis ett utrymme för gruppen i samhället och kan beskrivas som att återuppväcka något som upplevs som utdöende och att kulturellt förmedla ett arv från en generation till en annan. Peshraw är drastisk när han beskriver att ”det enda målet” som hans förening har är att se till att deras språk överlever. Och så lägger han till direkt efter – *Att språket blir starkt igen, att barnen får till sig det*. Alltså att språket på något vis är ett arvegods att vårda.

Jag frågar Zana (politikern som var kritisk till den förening han hade en bakgrund inom) vilken roll föreningen haft för hans politiska medvetenhet eller engagemang. Och han svarar att föreningen haft en väldigt central roll när han ”började upptäcka sin identitet, det här att jag är [en etnicitet]”. Zana menar att det var värdefullt att ha tillträde till föreningen som ung med en annan etnicitet än majoriteten. Genom att hans föräldrageneration startat föreningen så fanns det en möjlighet för honom att ta del av traditioner, där vissa politiska traditioner varit särskilt viktiga, som de uttryckligen organiserat sig för att bevara. Zana kopplar kulturbevarande tydligt till en ”väckt identitetskänsla”, och det är en viktig förklaring till motivationen för flera informanter att arbeta med just språk och kultur, för att ge människor, inte minst de unga, en plats i samhället, en förståelse för sina rötter och en känsla av ett ”vi”.

Manuel är en av dem som menar att de vill bevara sin kultur som ett sätt för att ”integrera sig” i samhället. När jag frågar om huvudsyftet bakom att bilda föreningen svarar han: att – *Varje grupp eller varje land har sin speciella kultur*, och talar sedan om dans, musik och hantverk. Han menar att syftet med föreningen är att visa denna kultur för det svenska folket, andra nationaliteter, och för de egna barnen, ungdomarna och vuxna så att de inte ”glömmer hur det är i Ecuador”. Han menar att det är just genom att ha en tydligt definierad egen kultur som de kan ”integrera sig” i det svenska samhället. Genom att dansa på svenska (och mångkulturella) festivaler och fester så får de mycket beröm och blir en del, som de själva definierar, av det svenska samhället.

Samtidigt, som bland annat Victoria menar i de sista styckena i kapitel två, så verkar intresset för de kulturbevarande aktiviteterna bland dem jag skulle vilja kalla andra generationens föreningsaktiva minska. – *Vi har tröttnat på att gå dit och bara vara någonting att visa upp*, säger hon ju också. Det finns en dubbelhet i detta. Å ena sidan behöver medlemmarna föreningarna för att skapa en identitet som de själva har (demokratisk) kontroll över, som ett sätt att göra motstånd mot förväntningar från majoritetssamhället på anpassning, inklusive att vara ett exotiskt inslag. Å

andra sidan finns en strävan efter att passa in, på sina villkor, i detta majoritetssamhälle. Melek pratade också om föreningens kulturbevarande uppdrag som ett sätt att bromsa integrationen, alltså att hindra gruppens assimilering. Jag tolkar det som ett sätt att motverka rotlöshet.

Vila

Sociologen Hassan Hosseini-Kaladjahi har identifierat en vilofunktion bland etniska föreningar som han kallar ”avkoppling från majoritetssamhället”²³ Och många av informanterna talar om någon slags vilofunktion. Eller i alla fall en plats där medlemmarna kan få gemenskap, tala sitt modersmål, gå på fest med musik de känner igen, spela sällskapsspel och delta i caféverksamhet.

Elmas, som växt upp i en etnisk förening är kritisk till denna funktion, och ifrågasätter om det verkliga är majoritetssamhället man vill vila från, eller om det snarare är en ”vila från fru och barn”. Jag frågar henne om hon menar att föreningslivet på något sätt konserverar en utveckling? – *Ja, jag har hört det från väldigt många. Pappa också tidigare. Ja, men jag går dit och spelar lite kort så är all stress över. Ok om det är en timme, men det finns dom som är där varje dag i flera timmar!*

– Men det var nog just det där som Hassan Hosseini syftade på också. Vila. Man går dit och spelar kort och sen går stressen över.

– *Ja, det där får du beskrivet från varje man som besöker föreningen. Ja, ‘men jag måste ju nån stans koppla av’ och så. Elmas anser att dessa män skulle kunna ägna sin tid åt mer värdefulla saker, såsom att följa med sina barn till träningen eller göra något med frun, eller ”vad som helst”, som han säger, som skulle kunna skapa ett värde.*

Det finns en starkt negativ jargong inom den kommunala förvaltningen kring föreningarna, som Elmas speglar. Jag hade gärna gått djupare in på detta än vad jag haft möjligheter till, men misstänker att denna negativa jargong kan bero på både fördomar, som när Olga berättar rena konspirationsteorier om de muslimska föreningarna, och på exkludering, som Elmas (pappas) förening där hon själv inte upplevt sig ha möjligheter till inflytande på grund av kön och ålder. Min intervju med Demet bekräftar bilden av att det kan vara svårt för kvinnor, eller kanske egentligen nya medlemmar över huvud taget, som inte var med och startade föreningen, att få inflytande. Hon och några kring henne löste detta genom att starta en kvinnoförening med en egen inriktning.

Självklart finns det, liksom i alla andra former av mänsklig organisering, konflikter och olika uppfattningar. Och de funktioner föreningarna anses ha behöver förstås inte vara otvetydigt positiva eller positiva för alla. Emre och Aram är dock två som försvarar den typ av förening som Elmas kritiserar. Emre menar att kulturföreningarna i första hand, alltså före själva kulturfrågan, ”är till för sällskap”. Och Aram förklarar detta ytterligare lite: – *Genom oss kommer våra medlemmar till seminarium, dom kommer till fester och på så sätt dom kan skaffa mera kompisar och vänner och ja, dom ska inte känna sig ensamma i det här samhället. Alltså en slags social vila, att inte behöva anstränga sig för att passa in eller för att hitta sociala sammanhang. På ett sätt är det förstås en slags social service som föreningarna erbjuder sina medlemmar. Men jag tolkar det också som ett uttryck för att få vila i sin identitet.*

Samuel menar att just det att de står för en särorganisering inom den etniska gruppen är ett bärande argument för att locka ungdomar till aktiviteterna, utöver fest som rent nöje eller service. – *Jag menar, det är fest ikväll i kyrkan, det kommer säkert att vara 500 ungdomar där. Och varför går dom på sådana fester där det spelas assyrisk syriansk musik och dans till exempel, kan man ju också fråga sig!*

²³ Hosseini-Kaladjahi 2002

Hantera en dubbel identitet

Ett dilemma som mina informanter återkommer till är olika typer av kulturkrockar, och hur de använder föreningen för att överkomma eller hantera dessa. Ibland, särskilt bland yngre, är denna funktion snarare formulerad som att hitta vägar att hantera dubbla identiteter. Manuel sammanfattar en hel del av en av de grundläggande uppgifterna för de etniska föreningarna, som de uttrycks av de representanter jag intervjuat. – *Så länge vi bor i Sverige vi måste acceptera våra två kulturer. Först och främst vår egen kultur och sen svenska kulturen, det är inga problem.* Han menar att både medlemmarna i hans förening och majoritetsbefolkningen måste att acceptera att det finns skillnader och respektera att människor vill göra på olika sätt, och det oftast inte är några problem. Som ett exempel tar Manuel upp att svenska kvinnor ibland är väldigt lättklädda, eller ”nakna”, som han säger: – *Ja för svenskarna det är helt normalt det är inga problem. Men för oss det är en krock. Det är därför vi har bildat den här föreningen.*

Det är förstås lite drastiskt att påstå att de bildat sin förening på grund av nakna svenska kvinnor. Men jag tolkar det snarare som ett uttryck för att skälet till deras bildande var behovet av att hantera den krock som uppstår hos hans förenings medlemmar i mötet med den svenska kulturen. Han menar att de kan diskutera denna typ av frågor i föreningen, och komma fram till hur de ska hantera dem, om det är något de ska acceptera, påverka sina medlemmar att inte agera som majoriteten eller försöka förändra i samhället. Även Nineve uttrycker sig väl om denna funktion av föreningslivet: – *Det är i föreningen som jag fått mycket av mina värderingar. Vi lever liksom med två olika kulturer och det uppstår äba-upplevelser hos ungdomarna hur man kan hantera detta med hjälp av föreningen!*

För Nineve var föreningen ett bra stöd och en viktig plats under uppväxten. Hon fick både undervisning i hemspråk och möjligheten att lära sig danser som även hennes släktingar hade en relation till. Det var viktigt för henne när hon letade efter sin identitet, att hon kunde hitta delar av den i den assyriska syrianska kulturen.

Victoria nämner också detta med relationen till släkt och familj och tar exemplet att föreningens unga tjejer ibland kan ha det svårt med detta. För att kunna vara en del av den lokala ungdomskulturen vill de vara ute och för att inte oroa sina föräldrar bör de inte ”hänga i centrum”, utomhus eller på vanliga fritidsgårdar. Enligt Victoria förenklar det tjejernas liv att de kan säga till sin mamma: ”Men vi ska till föreningen och ha en aktivitet”. Och det var just den typen av utrymme för ungdomar som Victoria menar att hon vill skapa med sitt föreningsengagemang.

Victoria menar att det är tryggare för föräldrarna att skicka sina barn till aktiviteter som föreningen står för. Och jag tror att detta är en central funktion i föreningarna för många, just möjligheten till samhörighet mellan barn och föräldrar och tillit över generationer. Kanske särskilt i familjer där olika generationer inte har samma erfarenheter av migration och inte har växt upp med samma referensramar. Att bättre förstå sina föräldrar och därmed sig själv, och att få bättre förutsättningar att överföra sin identitet till sina barn är en viktig roll som de etniska föreningarna har, enligt mina informanter. Jag kommer att tala lite mer om detta i stycket om uppfostran nedan.

Storfamilj, mikrosamhälle

Det är en funktion som återfinns i varierande grad i många av föreningarna och som inte varit helt enkel att klassificera enligt de kategoriseringar jag gått igenom från tidigare forskning. Det handlar om något jag skulle vilja kalla för storfamilj eller mikrosamhälle. Jag har valt att lägga det under detta kapitel eftersom det bäst passar in på beskrivningen ”motvikt”, alltså som en slags motvikt till det omgivande samhället. Detta att föreningen följer medlemmarna från dopfester för

de nyfödda och helgaktiviteter för skolbarnen, erbjuder identitet för tonåringar och så vidare genom vardagslivet i alla åldrar till dess att deras begravningsfond ger ekonomiskt och organisatoriskt stöd för den sista vilan.

– *Du vet den här föreningen, förutom den här samlingspunkten, den gör allt! Du vet, alltså den löser i stort sett alla problem för medlemmarna med myndigheter och omgivningen eller omvärlden.* (Gökhan)

Föreningen gör allt, allt möjligt eller ”allt vad man vill”, som Markus uttryckte det. Bara den spontana uppräknings Amir, som kommer från en relativt liten förening i sammanhanget, gör är ju också ganska talande för vad vi pratar om här: – *sport, fotboll, badminton, vi hyr en lokal varje fredag för kulturaktiviteter, vi brukar bjuda in artister från vårt land, då är det teater, komedi, musik och allt möjligt. Sen firar vi alla våra högtider. Vi har börjat en kurs i hemspråket och koranläsning med barnen.* Melek kallar vanliga svenska föreningar för ”engrensverksamhet”, medan den typ av förening han företräder har ”tiotal, kanske femtio, sextio olika aktiviteter”. Nineve uttrycker det som att hon ”växte upp i” föreningen.

Den här funktionen är ju på ett sätt alla funktioner samtidigt, men det kan också beskrivas som en särskild familje- eller samhällslogik i vad föreningen är till för. Föreningen står liksom beredd som plattform för att underlätta eller utföra det som medlemmarna för tillfället har behov eller intresse av. Till skillnad från mer traditionella föreningar som utgår från en viss ideologi eller en viss verksamhet enligt de olika kategoriseringar jag redogör för i kapitel ett, så utgår dessa föreningar från individerna som är medlemmar i varje givet ögonblick. På ett sätt är det som en utvidgad familj. En sak som stärker metaforen om storfamilj är att många av föreningarna har gemensamt är att de organiserar människor med släkt utspridda i flera olika länder, och därför inte kan organisera familjetraditioner på ett traditionellt sätt. Då kliver föreningen in som en slags ställföreträdare. Det finns mycket teori om diaspora som kan förklara detta vidare.

Ett annat sätt att se denna funktion är som ett mikrosamhälle. På samma sätt som hembygdsföreningar och andra på landsbygden ofta löser problem och arrangerar tillställningar för innevånarna där offentliga och kommersiella alternativ saknas så organiserar sig människor i Botkyrkas etniska föreningar för att skapa samhällsfunktioner.

Uppfostran

Många informanter återkommer till föreningens uppfostrande roll. Dels kopplat till föregående stycke om rollen som storfamilj och att hitta sin identitet, eller sina rötter om man hellre vill uttrycka sig så. Men dels också mer direkt gentemot individer: som stöd till föräldrar i att uppfostra barn i en kultur de inte själva alltid känner sig hemma i och i fråga om utbildning av barn och vuxna i hur man ska bete sig. Ett syfte med detta är för att skapa en god bild av den egna folkgruppen i samhället genom dess representanter.

Pierre menar till exempel att de är tvingade att ta ett utbildande ansvar: – *Jag själv misstänker att det är någonting fel i skollivet alltså, de lär dom här killarna att fortsätta att ta så mycket som möjligt, att de bara vill ha utan att göra något, inte ge.*

Demet pratar om att hennes förening är till för barn och kvinnor. Delvis som fritidsgård och social samvaro, men hon är samtidigt tydlig med att det ska finnas ett innehåll av lärande, både för barn och vuxna. Att ge barn och ungdomar utrymme att måla eller läsa läxor för att hindra dem från att driva runt i orten eller samla barnen och prata för att få dem att inte röka och dricka till exempel.

Just anti-rökning är faktiskt ett av det uppfostrande syften som återkommer oftast, Manuel säger att de ”är emot rök, tobak, sprit, droger - vi är emot, vi har nolltolerans.” Även inom den

kommunala förvaltningen återkommer rökning, och då som en kritik mot föreningarna. Att det röks inomhus och att föreningslivet består i att äldre herrar ses för att ”röka och spela kort” är en central del i den negativa jargong som finns bland de kommunala företrädarna kring de etniska föreningarna. Rökning verkar fungera lite som ett signalsystem för hur mina informanter vill att föreningen ska uppfattas. Att föreningarna betonar detta tolkar jag, åtminstone delvis, som att de vill förmedla att de *inte* är så som fördomarna om det etniska föreningslivet påstår. En annan dimension är förstås just det uppfostrande, att unga faktiskt röker, trots att de borde låta bli.

När Manuel gjort sitt anti-rök-uttalande fortsätter han genom att förklara varför de riktar sig särskilt mot ungdomar, vad som riskerar att hända om de inte skulle ha sin förening öppen för ”sina ungdomar”: – *Vi har sett att andra ungdomsgrupper gör många dåliga saker, gör sönder busskurer och sådant. Det är för att de inte har någonstans att vara med!*

Känslan av tillhörighet, att ha någonstans att ta vägen för barn och unga (i grupp) och att det finns vuxna som tar sig tid är medel som nämns för att uppnå syftet att kortsiktigt och rent fysiskt hålla barnen borta från icke önskvärt beteende. På längre sikt är det ett sätt att uppfostra barnen att bli goda samhällsmedborgare.

Victoria nämner också just rökning som exempel, men den centrala funktionen för föreningen som beskrivs här ser jag som rollen att vara förebild. Ungdomsledarna får inte röka bland ungdomarna, då ledaruppdraget inte ska räknas som fritid. Hon menar också att det är föreningens uppgift att ge föräldrarna självförtroende att uppfostra och vara med sina barn och ge dem möjlighet att stärka relationen med barnen. Hon menar att hennes föräldrar och andra som inte är uppväxta i Sverige har varit nästan helt oengagerade i barnens skola. Hon tror att det beror på att de fått en uppfattning av att här i Sverige är det skolan som ska uppfostra och utbilda deras barn, och grovt underskattat sin egen roll.

Hon menar alltså att en generation av föräldrar som kommit till Sverige har lämnat walk-over i frågan om uppfostran av de egna barnen. Och som jag uppfattar henne menar hon att det är på grund av dåligt självförtroende eller brister (både upplevda och faktiska, såsom språk) i sitt föräldraskap. Och föreningens uppgift här är att stötta hela familjer – föräldrarna ska övertygas att vara mer närvarande och målet är att barn och unga ska få en god uppfostran.

Även Robil talar om att stötta ungdomar i att bli föräldrar och hålla dem borta från dåligheter som att driva runt på gatorna och förstöra miljön eller förstöra saker, stjäla och så vidare. Att göra goda samhällsmedborgare av sina medlemmar helt enkelt, för det är inte bara barnen utan även föräldrarna som är målgruppen för dessa uppfostrande aktiviteter. – *Vi letar efter sådana saker att göra, även för föräldrarna för att dom skulle lära sig hur dom ska vara med sina barn.*

Aram säger rakt ut att en funktion för föreningen är att lära medlemmarna att bete sig väl. En slags uppfostran av vuxna, i relation till det svenska samhället. – *Vi arrangerar seminarier som handlar om hur man ska bete sig, vilka rättigheter kvinnor och barn har, sådana saker. Att vi själva måste anpassa oss till samhället.* Aram är här också tydlig med att han anser att Bäckes kategori ”anpassningsrelaterad” är relevant. Föreningen finns till för att anpassa den etniska gruppen till vissa förutsättningar som föreningen identifierat att de har svårt att eller behöver stöd i att anpassa sig till.

Avslutningsvis vill jag redogöra för ett intressant resonemang som Robil gav uttryck för. Han är den av mina informanter som går djupast in på den här funktionen av uppfostran. Och han förklarar många aspekter av det som återkommer hos andra informanter. Han börjar med att förklara ett av huvudskälen för att de arbetar med kultur över huvud taget. Nämligen att bli accepterade i samhället, genom att gå tillbaka till rötterna, med en god uppfostran och genom hågkomst, historia, språk och kultur skapa en stark alternativ identitet. Och det är ju också det integritet ursprungligen betyder, att hel, integer, gå in i ett sammanhang.

Robil anser att de måste satsa på sin egen kultur för att samhället ska kunna acceptera dem som grupp. Han menar att föreningen behövs för att utbilda medlemmarna i ”*allt som är bra, som gör att vi kan bli accepterade av dem som har levt länge i det samhälle som jag lever i*”. Föreningen ska helt enkelt lära barn och vuxna i den grupp han tillhör ”att bli bra personer”. Robil har en starkt positiv bild av ”sin kultur och sitt folk” och menar att när individer i denna grupp beter sig illa så spiller det över på honom själv. Därför är det även viktigt för honom personligen att föreningen kan stötta människor att bete sig väl.

Skälet till att Robils förening startade dagcenterverksamhet för äldre hade också sin bakgrund delvis i viljan, eller kanske snarare behovet men kände att disciplinera sina landsmän att bete sig väl. Han berättar upprört om ett beteende han bevittnade i centrum ett antal år tidigare. Jag har valt att ta med hela resonemanget eftersom jag tycker att det ger en fin illustration över hur resonemangen går i föreningarna, och ett tydligt exempel på hur det kan fungera i praktiken när föreningen griper in i fråga om uppfostran.

– Jag såg hur dom här äldre människorna satt där på bänkarna i centrum och trakasserade tjejer och kvinnor. Ja, jag säger sanningen, jag såg med mina egna ögon, dom tar pengar från fickan och visar till, till kvinnor mellan 30-40 års ålder. Alltså äldre män som jag tolkar att dom vill köpa dom här kvinnorna med pengar, dom visar även pengar, tusenlappar. I alla fall jag såg det och den här bilden var helt otrolig för mig, och jag kunde inte acceptera det. Så jag pratade med styrelsen, kan vi inte göra någonting mot det? Vi hade han som sitter här på kontoret, han är kanslist, han är duktig, och så vi kan söka till kommunen och göra något för äldre. Å sen, det här är för fyra fem år sedan. Vi lyckades att kommunen skulle hjälpa till att ge lite pengar att kunna hämta alla de här äldre, samlar dem här i föreningen och göra någonting.

Det finns en stark ansvarskänsla för varandra inom föreningen, och det som någon medlem eller någon person från den egna etniska gruppen gör spiller över även till andra. Så när Robil ser några äldre män bete sig illa mot kvinnor i centrum, som i den här berättelsen, så menar han att det inte bara drabbar de utsatta kvinnorna utan också alla andra i samma (upplevda) grupp. Att det ger ”en dålig bild av vårt folk, att vi är dåliga personer”.

5. AVSLUTANDE DISKUSSION

Syftet med den här uppsatsen har varit att undersöka vilken betydelse etniska föreningar i Norra Botkyrka har enligt dess företrädare. Och svara på frågan vad de anser att deras föreningar bör vara och göra.

Hur företrädarna ställer sig till krav på sina föreningar från det offentliga sida, vilken service erbjuds från föreningarna gentemot medlemmarna, vilken funktion föreningarna har i fråga om möjliggörare för inflytande och stärkande av demokratin har jag gått igenom i denna uppsats olika kapitel. I empirin ovan finns övertygande förklaringar till den egna motivationen och argumentation för att det finns fördelar för människor att vara medlemmar och för samhället att stötta de etniska föreningarna på grund av deras huvudsakliga funktioner som jag valt att kalla *service*, *röst* och *motvikt (alternativ identitet)*.

I denna avslutande diskussion avser jag istället att fokusera på hur mina informanternas sätt att se på betydelsen av sina föreningar förhåller sig till ett antal modeller som tidigare forskning tagit fram och använt sig av. Med hjälp av delar av dessa modeller anser jag att jag i hög utsträckning svarat på min huvudfråga, men jag vill här gå igenom lite tydligare hur och varför jag använt dem på det sätt jag gjort.

Det finns de facto två tydliga kategorier som går att använda för att förklara vad mina informanter menar är föreningarnas funktioner; *service* och *röst*, utifrån Wijkströms tudelning av civilsamhällets funktioner. I hans kategorisering är det dock tydligt att *röst* och *service* ses som en dikotomi, vilket inte fungerat särskilt väl. De föreningar jag undersökt har nämligen båda dessa funktioner i olika utsträckning och kan inte klassas som det ena eller andra. Istället för att applicera detta på *hela föreningar* har jag istället fått klassificera olika *funktioner inom respektive förening* som *röst* eller *service*.

Wijkströms andra kategorisering av det civila samhällets funktioner (reglering, finansiering och produktion) har jag inte haft så mycket nytta av. Reglering, att försöka få till stånd politiska beslut är ju faktiskt en del av begreppet *röst* och både finansiering och produktion kan ju till exempel sägas ingå i begreppet *service* ovan. Plus att samma sak gäller här som i fråga om *röst* och *service*; få organisationer är möjliga att placera enbart i en enda av dessa kategorier. En organisation vars huvudsyfte är produktionen att hålla en samlingslokal öppen eller ordna läxläsning kan också organisera privat finansiering för lokalerna och arbeta för reglering; som att skolorna i området ska bli bättre på att stötta eleverna efter skoltid. En förening som finansierar och bygger en moské ihop håller också ett offentligt Eid-firande och kontaktar makthavare för att få till stånd ny gatubelysning eller förändringar i reglerna kring utrop i minareter. Inte heller på aktivitetsnivå går det alltid att använda dessa kategorier, som i exemplet med moskén så förutsätts att regler ändras och att finansiering kommer till stånd för att den *service* föreningen anser behöver produceras för områdets muslimska befolkning ska kunna komma till stånd.

Denna typ av operativ indelning kan dock säkert vara värdefull i fråga om att klassificera vad föreningarna har för syfte eller verksamhet rent tekniskt, men jag har velat ta kategorierna till hjälp för att även tolka drivkrafterna, vilken nytta föreningarna anses ge och företrädarnas motivation. Det som kan förklara varför föreningarna över huvud taget finns; varför individerna engagerar sig. Vad det är man hoppas uppnå med sin förening och vem eller vilka är det man hoppas gagna. Eller vilket är egentligen civila samhällets *mervärde*, enligt mina informanter, om man så vill. Jag tycker att Lisa Kings kategorier har varit värdefulla för mig att lägga som ett raster för att bättre förstå dessa aspekter. Och om jag då fortsätter mer konkret in på hennes modell så vill jag börja med att hennes begrepp *produktion av samhällsservice*. Mina informanter fyller detta med en rad saker. Bland annat att bidra till *social integration*, som är hennes andra kategori. I hög

utsträckning relaterar de detta till kommunen och andra offentliga aktörer, men också till både sina medlemmars och hela samhällets bästa. De återkommer också ofta till den *ekonomiska betydelse*, enligt Kings tredje kategori, som detta har för samhället i stort och direkt för offentliga aktörer. Indirekt låter de mig förstå att föreningen har en ekonomisk betydelse även för medlemmarna, som när en fotbollsförening sponsrar unga utan resurser med utrustning, men de talar inte uttryckligen om ekonomi eller att de på något sätt skulle ta medlemmarnas ekonomiska intressen till vara.

Kings fjärde kategori, politisk eller demokratisk roll, sammanfaller väl med kapitel tre som beskriver olika delar av den övergripande kategorin röst, utifrån Wijkströms kategori med samma namn. Olika sätt att utöva inflytande lokalt och internationellt, få politiska positioner och stärka demokratin generellt. Flera av dessa kategorier kan dock snarare beskrivas som en bonus än som föreningens huvudsakliga syfte enligt mina informanter. Samtidigt som flera av de funktioner som kommer upp i intervjuer med kommunföreträdare och med några föreningsföreträdare rentav förnekas av andra föreningsföreträdare, som exempelvis att föreningens syfte bör vara att verka för att träna svenska eller att visa upp Botkyrkas mångfald.

Mekanismen att stärka samhället genom att stärka medlemmarna är genomgående mycket tydligare än att föreningens företrädare själva skulle vilja representera. Kanske hade det här krävts ytterligare en kategori med titeln självförtroende eller liknande, men då det är en mekanism som i slutänden enligt företrädarna leder till att individernas och gruppens röst bli hörd så har jag valt att lägga det inom *röst*.

En annan funktion, som förvånande nog ställs inför tveksamhet huruvida det verkligen kan klassas som röst är att representera gruppen. Detta ses av flera av mina informanter faktiskt snarare som en arbetsuppgift och skyldighet än som en rättighet. Frågan är ju då vem man i så fall arbetar för, om det är mottagaren eller avsändaren av budskapet, kommunen som efterfrågar eller medlemmarna vilkas röst man bär. Som jag nämnde i bakgrunden till denna uppsats ovan så har Roberto Scaramuzzino i sin avhandling visat hur etniska föreningar ofta ses som en förlängd arm av staten, och använder begreppen ideella konsulter (för det offentliga) och producenter av välfärd.²⁴ Och dessa två kategorier beskriver väl två av de viktigaste funktionerna som företrädare för *kommunen* anser att föreningarna bör ha. Men det motsvaras alltså inte i föreningsföreträdarnas syn på sina föreningar. Det finns för det första ett aktivt motstånd mot den här arbetsuppgiften att vara ideella konsulter. I underkapitlet med samma namn beskriver jag denna spännande funktion som jag skulle vilja kalla röstbärande som en service och föreningens roll att representera en grupp eller en viss kulturell kontext snarare än att företräda de faktiska medlemmarna²⁵. Och även om det i den empirin framkommit flera argument för att det är kommunen som är ”beställare” av detta så är min slutsats otvetydigt att även medlemmarna som förväntar sig och anser att föreningen bär deras röst, och således rimligt att trots allt kategorisera detta inom kategorin röst. Representationsfunktionen är för övrigt väldigt spännande, och det har hänt mycket i det politiska landskapet kring detta sedan mina intervjuer genomfördes 2007-2008, men jag har tyvärr inte haft möjlighet att gå djupare in på det i denna uppsats.

I fråga om den andra poäng jag lyft fram från Scaramuzzino *producenter av välfärd* finns det önskemål och resonemang kring detta från kommunens sida, men inte egentligen några tydliga krav. Det finns inte heller ett direkt motstånd hos mina informanter, men intresset kan beskrivas

²⁴ Scaramuzzino 2012

²⁵ Vilka som ingår i ”den etniska gruppen” och vad den tycker, tolkas ju då av företrädarna själva i samspel med människors självuppfattning lokalt men också med majoritetssamhällets fördomar, snarare än via demokratiska beslut och aktiva medlemskap.

som svagt. I det fall ett intresse finns så handlar det å ena sidan om att man ser allvarliga brister i kommunens utbud. Som brister i hemspråksundervisning eller för dålig uppfostran av barnen i skolan. Det handlar å andra sidan om att man tror att man har bättre förutsättningar att stå för vissa välfärdstjänster för särskilda behov den egna gruppen har, såsom fritidsgård (för hela familjen) eller äldreboende med etnisk profil.

Ytterligare en huvudsaklig funktion, utöver röst och service, eller kanske snarare ytterligare en kategori för ett antal funktioner, har framträtt när jag applicerat Lisa Kings kategorier på mitt material. Mycket av det mina informanter säger går nämligen lättare att placera i hennes femte och sista kategori ”motvikt till stat eller näringsliv” än som service eller röst. Huvuddelen av de funktioner föreningarna anses ha utifrån hennes övriga kategorier går att enkelt att tolka som antingen röst eller service som jag förklarat ovan, medan just motviktsfunktionen enklare låter sig beskrivas som en helt egen kategori. Och som jag förklarar i inledningen av kapitel fyra så är skapande av en alternativ identitet en mycket central del i förståelsen av denna motvikt.

I analysen av mitt material har jag upplevt att Bengtsson och Strömblads, Kugelbergs respektive Bäckes särskilda kategorier för etniska föreningar förvirrar mer än de klargör. Bäckes tre kategorier (kulturell, politisk eller anpassningsrelaterad) kan klassas som antingen ursprungslands- eller värdlandsorienterad enligt Kugelberg med fleras definition (länk mellan gruppen och ursprungslandet, att bibehålla ett levnadssätt som skiljer sig från det i ”värdlandet” respektive att tillgodose medlemmarnas särskilda behov i värdlandet). Kulturella aktiviteter har visat sig ha som syfte att vara en länk till ett annat land såväl som ett socialt syfte. Politisk verksamhet kan syfta till att påverka något annat land eller – i det här fallet – Sverige. Anpassningsrelaterad förefaller mer uppenbart vara Sverigeorienterat, men kan anses vara ett sätt att tillsammans skapa ett utrymme för att dissociera eller förhålla sig till ett annat land, och faller då i kategorin ursprungslandsorienterad. Dessutom tycks dessa kategorier utgå från att invandrarförening och etnisk förening är samma sak, vilket inte är fallet i Botkyrka. Många av mina informanter är födda i Sverige och/eller tillhör etniska minoritetsgrupper som har både sina fotbollslandslag och sin nationella TV baserade i Sverige. Och trots att ordet hemland ofta används av mina informanter i betydelsen personens tidigare hemland eller föräldrarnas ursprungsland så upplever jag det också som problematiskt att inte beteckna Sverige som hemland, då föreningarna och deras medlemmar de facto lever och verkar här. Att skapa ett levnadssätt som skiljer sig från det svenska förutsätter ju också att det skulle finnas *ett* levnadssätt i Sverige, eller åtminstone en föreställning om detta bland dem som vill skapa detta skilda levnadssätt. Till viss del finns förstås en sådan essentialistisk retorik om att föreningen står för en strikt avgränsad statisk kultur som förhåller sig till en svensk motsvarande, men då jag inte delar den analysen så fungerar inte heller dessa kategorier som analysram. Ett alternativ skulle kunna vara att ta reda på uppfattningarna om det svenska levnadssättet bland mina informanter och utifrån detta göra vidare analyser, men då det skulle kräva ett omfattande metodologiskt arbete så har jag valt att inte undersöka detta nu i den här studien.

Vidare har jag inte identifierat någon verksamhet som kan antas känneteckna etniska föreningar som uteslutande finns i det etno-nationella föreningslivet. Ett brinnande intresse för ett visst utländskt språk, vad som händer i ett visst annat land eller att ha fester med en viss sorts musik och så vidare är företeelser som finns i alla möjliga sorters föreningar. Kort sagt: i hög utsträckning står mina informanter inför dilemman och utmaningar i fråga om att hitta sin plats och identitet, behov att förändra sin och andras vardag, identifiera luckor i välfärden eller demokratin och så vidare, och använder sin förening för detta. På ett sätt som inte kan antas skilja sig radikalt från civilsamhället generellt i Sverige.

Bäckes kategorisering (kulturell, politisk, anpassningsrelaterad) hade visserligen kunnat vara mer relevant för mitt material och enklare att använda, men då denna studie inte syftar till att jämföra de etniska föreningarna med andra typer av föreningar så ansåg jag det mer fruktbart att analysera

mina informanternas utsagor utifrån mer generella kategorier som Wijkström, Scaramuzzino och Kings tagit fram.

Putnams och Hyppäs teorier om betydelsen av socialt kapital för ett välfungerande samhälle är också viktiga i detta sammanhang. Skapandet av socialt kapital som ett sätt att avlasta kommunen genom att stärka den sociala integrationen i det att medlemmarna klarar sig bättre själva både socialt och i fråga om hälsa, det vill säga är viktig parameter för att beskriva värdet av föreningarna. De två kommunpolitikerna Fredrik och Markus menar också att det är en viktig funktion för föreningarna i Botkyrka. Även om detta inte tycks ha nått fram till alla de tjänstemän jag intervjuat. I kapitlet påverkan i egna frågor pratar Susanne exempelvis om hur starka nätverk inom vissa minoritetsgrupper och *för mycket* kontakter mellan kan antas vara riskabelt för demokratin, snarare än tvärtom. Det förefaller alltså pågå en diskussion inom Botkyrka kommuns ledning och administration om dessa funktioner och mekanismerna bakom dem. Bland företrädarna för föreningarna tycks det dock väldigt entydigt lyftas fram det sociala kapitalet som skapas i föreningarna och de fördelar som kommer av detta, både för medlemmarna, kommunen och samhället i stort.

6. KÄLLOR OCH LITTERATUR

Otryckta källor

Telefonintervjuer

Följande intervjuer gjordes av författaren på bokade tider på telefon och pågick i 20-60 minuter, utom intervjun med Emirhan som genomfördes av Nils Hertting. Intervjuerna finns transkriberade hos författaren i samtliga fall utom Emirhan och Bengt, i dessa fall finns samtalsanteckningar.

Jag har valt att benämna informanterna med enbart ett fingerat förnamn. Namnen är valda för att spegla informantens riktiga namn (personer med ett muslimskt namn har fått ett annat muslimskt namn osv), i vissa fall av informanten själv. Jag har valt detta för att informanterna i största möjliga mån skulle tala fritt ut hjärtat och i fråga om politiker och tjänstemän för att fokus för läsaren inte ska bli partipolitisk eller liknande. Ett fåtal av dem har själva krävt att få vara anonyma, men samtliga är införstådda med att initierade läsare kan ha möjlighet att se eller gissa deras riktiga identitet.

Ali, man, född 1956, Afrikas horn, 071214
Amir, man, född 1951, pakistansk förening, 071206
Aram, man, född 1966, kurdisk förening, 071214 och
Bengt, man, född 1940, statlig myndighet, 080129
Camilo, man, född 1957, latinamerikansk förening, 071121
Demet, kvinna, född 1964, turkisk förening, 071129
Emirhan, man, född 1959, turkisk förening, 080904
Eugenia, kvinna, född 1955, sydostasiatisk förening, 071123
Falah, man, född 1953, kurdisk förening, 080114
Haile, man, född 1975, Afrikas horn, 071129
Qaisar, man, född 1973, pakistansk förening, 071129
Karzan, man, född 1985, politiker, 071123
Mahinda, kvinna, född 1958, sydostasiatisk förening, 071214
Manuel, man, född 1949, latinamerikansk förening, 071217
Mohammed, man, född 1959?, tjänsteman inom Botkyrka kommun, 071108
Mustafa, man, född 1975, turkisk förening, 071122
Peshraw, man, född 1961, assyrisk syriansk förening, 071214
Pierre, man, född 1952, assyrisk syriansk förening, 071129 och 080116
Britt, kvinna, född 1956, ABF, 071108
Sammy, man, född 1961, lokal tjänsteman,
Serdar, man, född 1956, turkisk förening, 071125
Sven, man, född 1960, assyrisk syriansk förening, 071213
Winston, man, född 1959, pakistansk förening, 071218
Zana, man, född 1976, politiker, 071122

Besöksintervjuer

Samtliga besöksintervjuer har genomförts på en plats som valts av informanten och har varat i 45-120 minuter. Intervjuerna spelades in förutom dem som genomfördes med Olga, Nineve, Liam och Mohammed. De inspelade intervjuerna finns hos författaren, även transkriberade. Samtalsanteckningar finns från de övriga. Intervjuerna med Susanna och Ibrahim genomfördes av Nils Hertting och intervjuerna med Mohammed, Elmas, Emre, Gökhan, Fredrik, Robil, Samuel och Simon genomfördes av författaren tillsammans med Nils Hertting, övriga intervjuer genomfördes av författaren. Samtliga personer har fingerade namn.

Elmas, kvinna, född 1980, anställd av kommunen med bakgrund i en turkisk förening, 080826
Emre, man, född 1959, turkisk förening, i Fittjamoskén, 071201
Fredrik, man, född 1970, politiker, Tumba kommunhus, 080826
Gökhan, man, född 1960, turkisk förening, 071201
Liam, man, född 1977, områdesutvecklare, 071101
Markus, man, född 1973, politiker, hans arbetsplats i Stockholm, 080902
Melek, man, född 1958, assyrisk syriansk förening, 080618 och 080828
Mohammed, man, född 1956, tjänsteman, Botkyrka kommun, 071102
Nineve, kvinna, född 1982 assyrisk syriansk förening, 080826
Olga, kvinna, född 1972?, handläggare, Botkyrka kommunhus, Tumba 0711??
Robil, man, född 1951, assyrisk förening, 080827
Sepideh, kvinna, född 1961, lokal tjänsteman, 071101
Samir, man, född 1982, politiker med bakgrund i assyrisk syriansk förening, 070406
Susanne, kvinna, född 1965, cheftjänsteman, Tumba kommunhus, 080904
Samuel, man, född 1955, assyrisk syriansk förening, 080827
Simon, man, född 1977, assyrisk syriansk förening, 080827
Victoria, kvinna, född 1972, assyrisk syriansk förening, 080828

Tryckta källor

- Bengtsson, Bo och Clarissa Kugelberg (red) (2009). *Föreningsliv, delaktighet och lokal politik i det mångkulturella samhället*. Malmö: Égalité
- Davis, M. (2006) *Slum. Världens storstäder*. Lund: Arkiv förlag
- Harding, Tobias (2012) *Framtidens civilsamhälle*. Stockholm: Framtidskommissionen/
Statsrådsberedningen.
- Hosseini-Kaladjahi, Hassan (2002) *Stora fiskar äter fortfarande små fiskar. Helhetsutvärdering av storstadssatsningen i Botkyrka kommun*. Tumba: Mångkulturellt centrum.
- Högdahl, Elisabeth (2003) *Göra gata. Om gränser och kryphål på Möllenvången och i Kapstaden*. Hedemora: Gidlunds förlag.
- Hyypä, Markku T (2007) *Livskraft ur gemenskap - om socialt kapital och folkhälsa*. Lund: Studentlitteratur
- Kings, Lisa (2011) *Till det lokals försvar: civilsamhället i den urbana periferin*. Lund: Arkiv.
- Kings, Lisa (2013) *Förening med förbinder - utlandsfödda i det civila samhället*. Stockholm: Fores förlag.
- Kugelberg, Clarissa (2009) *Bistånd eller styrning? Kommunen och de etniska föreningarna*. i *Föreningsliv, delaktighet och lokal politik i det mångkulturella samhället*. Bengtsson, Bo & Kugelberg, Clarissa. (red.). Malmö: Égalité.
- Lundahl, Pia (2001) *Intimitetens villkor: kön, sexualitet och berättelser om jaget*. Doktorsavhandling, Avdelningen för konsthistoria och visuella studier, Lunds universitet.
- Molina, Irene (1997) *Stadens rasifiering. Etnisk boendesegregering i folkhemmet*. Doktorsavhandling, Kulturgeografiska institutionen, Uppsala universitet, Geografiska regionstudier nr 32.

- Pripp, Oscar och Lindqvist, Beatriz (red) (1999) *Botkyrka i fokus. Sju etnologiska uppsatser*. Utgiven i samarbete med Södertörns högskola. Tumba: Mångkulturellt centrum.
- Prop 2009/10:55 *En politik för det civila sambället*. Stockholm: Regeringen
- Putnam, Robert D (1996) *Den fungerande demokratin. Medborgarandans rötter i Italien*. Stockholm: SNS.
- Putnam, Robert D (2000) *Den ensamme bowlaren*. Stockholm: SNS.
- Scaramuzzino, Roberto (2012) *Equal opportunities? A cross-national comparison of immigrant organisations in Sweden and Italy*, Malmö University Health and Society Dissertations; 2012:5
- SCB (2003) *Föreningslivet i Sverige. Välfärd, socialt kapital, demokratiskola*. Stockholm: SCB, Programmet för Social Välfärdsstatistik.
- SOU 2005:41 *Bortom vi och dom. Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Rapport från Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering.
- SOU 2005:112 *Demokrati på svenska? Om strukturell diskriminering och politiskt deltagande*. Rapport från Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering.
- Tasin, Lewend & Landehag, Anton (2015) *Kreol - Ett spöke går runt i orten*. Stockholm: Arena idé. Rapporten kan laddas ner från www.arenaide.se/rapporter.
- Trägårdh, Lars (2007) *The 'Civil Society' Debate in Sweden. The Welfare State Challenged*. i *State and Civil Society in Northern Europe. The Swedish Model Reconsidered*. Trägårdh, Lars. (red.). New York, Oxford: Berghahn books.
- Velásquez, Juan (2005) *Förankring och dialog. Kraftspelet mellan planering och demokrati*. Doktorsavhandling, Kulturgeografiska institutionen, Stockholms universitet.
- von Essen, Johan, Jegermalm, Magnus & Svedberg, Lars (2015) *Folk i rörelse: medborgerligt engagemang 1992-2014*. Stockholm: Ersta Sköndal högskola, Institutionen för socialvetenskap.
- Wijkström, Filip (1998) *Hate groups and outlaw bikers, part of civil society?* I Wijkström, Filip (red.) *Different Faces of Civil Society*. Stockholm: Stockholm School of Economics.
- Wijkström, Filip & af Malmborg, Marianne (2005) *Mening & Mångfald i Civilsambället, några forskningsfrågor*. Amnå, Erik (red) Stockholm: Riksbankens Jubileumsfond/Gidlunds.
- Wijkström, Filip (2011) *Från prat till handling*, kapitel 2 i *Nyckeln till Svenska kyrkan – en skrift om organisation, verksamhet och ekonomi 2011*. Uppsala: Svenska kyrkan.